

Tomus XIII
Miscellaneorum Philoby.

[Faint handwritten signature or initials]

The
Di
G
I
M
P
E
P
A
C
A
S
C
E
D
I
G
T
E
F
G
E

2.

22

כאלהים

De

DIVINO NOMINE

ELOHIM,

Et imprimis

Nobilissimâ, eaq; vexatâ multum

Controversia: an ex hoc Nomine plurali, & præsertim

hoc juncto Verbo singulari *ברא*, Genes. I, v. 1. vi & ipsâ vocum ac con-

structionis quodammodo mysterium SS. Trinitatis, vel sal-

tem pluralitas personarum in unâ divinâ essen-

tiâ possit probari?

DIATRIBA PHILOLOGICA

Contra

Judæos, Photinianos, Pontificios, Calvinianos

atq; novatores nonnullos.

Ad Cujus Quest. I. II. III. IV. & V. am

PRÆSIDE

M. ANDREA SENNERTO,

Lingvæ Sanctæ Professore Publico, & h. t. Collegij Phi-

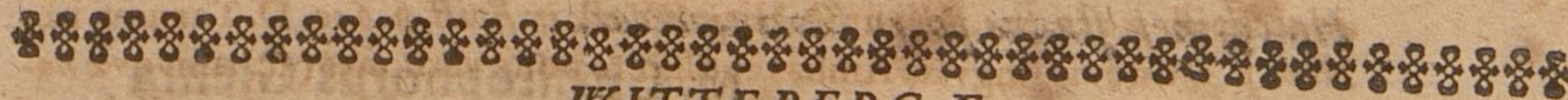
losophici DECANO,

Respondebit publicè

M. CHRISTOPHORUS GIEHRA

Mulhusinus Thuringus P. L. Cæsareus.

ad d. IV. Septembr. in Auditorio majori.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typog.

ANNO M DC, XLV.

VIRIS

*Splendidâ Magnificentiâ, per quâ Reverendâ Dignitate, insigni Aucto-
ritate, rerumq; & Consiliorum dexteritate longè præclarissimis,*

Dn. CHRISTOPHORO VVACKE, U. J. D. PROF.
Publ. Illustriss. Viduæ Principis Anhaltin. in Coswig/&c. Consiliario gra-
vissimo, Curiaë Electoralis & Facult. Jurid. AssESS. longè dignissi-
mo, juxtaq; hodiè WITTEB. Acad. RECTORI
MAGNIFICO.

Dn. ÆGIDIO STRAUCHIO
SS. Th. D. præcellentissimo, Ecclesiaë
Dresdensis ad D. Crucis pastori pri-
mario, nec non vicinarum SUPERIN-
TENDENTI vigilantissimo, & Supre-
mi Synedrij Ecclesiastici Electoralis
ASSESSORI maximè merito.

Dn. M. MARTINO GEIERO,
SS. Th. Baccalaureo, & Hebrææ Lin-
guæ in Celeberrima Lipsensi PROF.
PUBL. nec non ad D. Thomæ ibidem
Ecclesiastæ fidelissimo.

Dn. M. ANDRÆ QUERFURT,
præcipuo apud Quedlinburgenses
Patritio, & CONSULI de Republ. sæ-
piùs benemerentissimo, juxtaq; Ne-
gociatori integerrimo.

Dn. FRIEDERICO LENTZIO
Jcto Amplissimo, Reverendiss. &
Illustrissima Ducissa Saxonie DO-
ROTHEÆ SOPHIÆ, &c. ABBA-
TISSÆ Quedlinburgensis Consilia-
rio Intimo.

Dn. M. JOHANNI DÜRRIO,
Illustrissimi & Celsissimi Dn. JO-
HANNIS, Principis Anhaltini, &
Comitis Ascaniæ &c. Concionatori
Aulico dignissimo.

Dn. M. DANIELI Heimburger/
Ecclesiaë (quæ Deo Quedlinburgi
colligitur ad D. Ægidij) Pastori fide-
lissimo: Huic Dn. Affini suo pl. ho-
norando:

*DNIS MECOENATIBUS, PATRONIS & PROMOTORIBUS SUIS
summâ, perpetuâq; animi submissione reverenter suspiciendis,
S. P. D.*

HOC PROCERES MAGNI porrectâ sumite fronte,
NOMINE quippè DEI nûl valet esse prius.
*Id didicisse meum est, vestrumq; docere, & amare,
Hincq; meis studiis porrò favere, precor.*

M. Christophorus Giehra
P. L. C. Respondens.

Ad Præstantissimum
Dn. M. Respondentem.

S cande, piam doctis cathedram immerurus in ausis,
Et cultum facili Numine profer opus.
Palma tua est: facundo etenim quem differis ore,
An merita vacuum laudis abire sinat?

M. Johannes Ericus Ostermannus
Prof. Publ.

O cto sunt anni quod nos Philyrea tenebat,
Tres sunt elapsi quod Witeberga fovet.
Hos studiis, GIEHRA, mihi dulcis Amice, dedisti,
Constat laudifluus sudor amore piis,
Nec laus sudoris mihi laudis egere videtur,
Quæ Doctum rapuit pectora tota sibi.
Gratulor huic laudi, Patriæ quoq; gratulor almæ,
Quæ dignum, dignè quem veneretur, habet.

Amico suo Hippianò amore
integerrimo fac.

M. Constantinus Ziegler
Döbel. Misn.

Ad Eximium atq; Eruditissimum
Dn. M. Respondentem, Amicum meum
fraternè amandum & honorandum.

E T sic in publicum tentas prodire vicissim,
Sæpius in Clariis, Cognite GIEHRA choris?
Tertia adest mæsis sed quæ septemplíce ad ALBIM
Frugæ tui ingenij dives adauxit agrum.
Primum de *Causa & Causato* Antistite SELDO
Das fructum, & Sophiæ mox merebare gradum.
Deinde *Poëta* vicens exercebaris in æde
MARTINI nostrum ritè colentis agrum.

Sub

Sub quo *Mentzerum* juvat absoluisse per usum
Collegij privati, hinc pulpita publica adis.
Principium fidei verbó haud *ratione* valere
SCHARFIUS excellens te probat apta loqui.
Pergis ab his, quæ sint *Idiomata Diâ* resolvens
Præsîde MARTINI schismata calva negas.
Post & *ad Hebræos caput ultimum* habente LYSERO
Præsidium, exsolvis voce, styloq; tuo.
Bisq; Opponentum *Celeberrimus* HULSEMAN ictus
Cum fat sudasses, coepit, opemq; tulit.
Dum de BAPTISMO, quibus atq; ECCLESIA Signis
Syntheticis existat, verba diserta dares.
Jamq; DEI vocis quæ vis genuina sit Ebris
Differis, anne *unum*, num sibi *plura* velit.
Hinc Te claravit labor impiger, extera ut ora
Te caput optaret præstituisse Scholæ.
Gratulor hanc famam, Patriæq; perutile coeptum
Voce DEI sospes teq; tuosq; bea.

gratulabundus scripsit

M. Christophorus Schrot
Grimâ-Misn. SS. Th. Stud.

FRATER, in hoc anno te respondisse ter hausi
auribus, & gaudet dispare sorte DEUS.
Cujus amas *Nomen* defendere; Ritè quod orsus
Perfice, teq; sequi me Deus aptet ope!

ὀλοκαρδίως app.

Georgius Giehra Mulhus. Thur:
artium bonarum Stud.:

כנה
P R O O E M I U M.

Nimus fert, איה, nobilissimam

eam, vexatamq; multum Controversiam, in quantum ad philologica, in medium denuo revocare, atq; publica disquisitionis incudi submittere, quâ queritur: an ex Nomine אלהים pluralis numeri, atq; imprimis hoc juncto Verbo singulari ברא, Genes. I, vers. 1. adeoque ex integrâ phrasi, vi vocum & constructionis quodammodo mysterium SS. Trinitatis, vel saltem pluralitas personarum in unâ divinâ essentiâ possit probari? Circa quam & ipsam questionem naturam hujus Nominis, nempe Elohim, paulò impensius, ut fas opusq; omninò erit, considerabimus.

2. Enim verò illam Controversiam & concisius itemq; prolixius tractatam nonnihil (quanquam hoc modo & ex professo, quod dicas, à paucioribus) passim & apud alios videas reperias bene multos: quorum dare catalogum quendam in presens principioq; omnium nec frustra erit omninò nec pigebit. In affirmativam nempe ejus descendunt ex plerisq; hî præprimis ex veteribus & recentioribus sequentes: P. Lombardus (verius Longobardus) sententiarum magister dictus, sent. lib. I. dist. 2. qui primus omnium habetur (verba Sixtini) dicto Cl. Sixtino ab Amama, Antibarb. bibl. lib. 2. in b. l. & ante eum Pererio, itidem in b. l. & nuperrimè Riveto identidem in hunc ipsum locum, qui sit autor hujus sententiæ (verba Riveti) quod hoc loco mysterium Trinitatis significetur. Quanquam, quod obiter hic statim notamus, sententiarum hic magister sententiæ hujus author fortasse primus omnium, ut illi quidem volunt, etiam non sit. Præterquam enim, quod faciles largimur, quòd nobis quidem ex Patribus omnes singulisq; circa hunc locum perspecti non sint, nec esse etiam possint; certè vel solus Theodoretus, Patrum antiquissimus, qui floruit circiter anno Domini CCCCXXX, vel saltem ipsi Lombardo tamen multò veterior est, simile quid, tametsi quidem circa alium locum, nempe Genes. ejusd. cap. vers. 26. profert, quando ex plurali, faciamus hominem & c. præmisso singulari, dixit Deus, idem mysterium colligit, quæst. 19. in Genesin. Verba Episcopi 800, Ecclesiarum, juxta Sixt. Senensem, hæc sunt cit. loco: In u-

A

niversâ

2
universâ planè Scripturâ divinâ licet audire Deum omnium singulari numero loquentem. Rarò autem pluraliter sermonem format, nisi quùm innuit numerum personarum Trinitatis. *Et paulò post: Dum enim inquit; Dixit Deus, communionem divinæ naturæ explanavit: subjungens autem illud; faciamus, expressit numerum personarum.* Ex quibus Theodoriti verbis iudicium de hac sententiâ Pererij, Sixtini & Riveri probabiliter fortasse formari posset, an nimiram author hujus assertionis, insinuari nempe & hoc in loco, Genes. I, vers. 1. mysterium S.S. Trinitatis, primus omnium sit Lombardus, nec ne. Quibus gemina etiam apud alios subinde reperias. Citat quidem etiam magnus noster Gerhardus dicti Theodoriti quadam verba alia ex *Questionibus ejusdem in Genesin, quæst. 20. in similem sensum, quando pugnat contra eos, qui pluralem locutionem h. l. esse ה'לשון ר'ר' sive idioma tale lingua Ebraea statuunt, quæ & ipsa huc non parùm facerent, quæ tamen nos in editione Coloniens. Agripp. an. 1617. reperire non potuimus.* Verba à modò laudato Gerbaro citata, cum. tom. LL. 1. de nat. Dei § 30 tum in exegesi ll. loco secundo, de Deo §. 53. & loco tertio, de S.S. Trin. §. 113. hæc sunt: Si Deus propter authoritatem ac majestatem de se loqueretur in plurali, oportuisset eum ita loqui vel semper, vel ut plurimum, præsertim cum legem daret in Sinâ. Καὶ ταῦτα δὴ μὲν ταῦτα, καὶ ὡς ἐν παροῶν.

3. Porro sententiarum Magistrum secuti sunt alij, qui affirmativam nempe tenent presentis hujus *Questionis: Nicolaus Lyranus in h. l. Paulus Episcopus Burgensis (qui & de S. Mariâ) in annotat. ad eundem, Petrus Galatinus (de quo jam non disputamus, an ejus sunt hi libri, an verò cujusdam alterius Raimundi Sebon vel Porcbeti, juxta Scaligerum, Marinum, alios) de arcan. Cathol. ver. lib. II. cap. 9. Aug. Steuchus Eugubinus hîc. Ambrosius Catharinus, Compensis Archiepiscopus, in annot. advers. Th. Cajetanum, lib. 4. citante Six. Senensi, Bibl. l. 5. an. 1. qui tamen hac in parte dictum Catharinum, quanquam præceptorem suum, ut alibi ipsum hoc nomine laudat, acriter refellit, & è contra prædictum Thomam defendit, ut infra mox audiemus. Ex recentioribus Rob. Cardinalis Bellarminus in Institut. gramm. de Synt. cap. 4 dist. 5. quanquam palinodiam canere velit bifrons atq; inconstans Jesuita tom. I. controvers. lib. 2. de Christo, cap. 6. Zanchius de tribus Elohim, lib. 2. cap. 1.*

& de natur. Dei cap. 4. & 12. Fr. Junius, in protoctifia sua, *quam vocat*, ad Genes. cap. 1. hîc, & tom. 2. defens. cath. ver. contra Samosat. de SS. Trin. p. 70. Polanus, Syntagm. theol. lib. 3. cap. 3. Pellicanus, Piscator in h. l. Tilenus in not. ad Bellarm. l. 2. de Christo cap. 6. Alstedius in Lex theolog. p. m. 70. seqq. *Quibus adjungimus* Jacobum Montanum, *qui cum Drusio per literas hac de questione egit.* Ex nostratibus Försterus in Lex. rad. $\eta\lambda\alpha$, Schindlerus, ibidem. Flacius Illyr. clav. part. I. voce Deus. *Item* Forsterus in thes. catech. in Symb. decad. 1. B. Chemnitius, loco de Deo, cap. 2. reg. primâ. B. Gerhardus, tom. I. de nat. Dei, §. 30. seq. & in exegef. loc. 2. de Deo, §. 52. seq. loco 3. de S. S. Trinit. §. 12. seqq. Feurbornius in anti-Osterodo disp. 3. th. 15. seqq. Stegmannus, Photinianis disp. 4. q. 2. Himmelius, Syntagm. meth. disp. 4. th. 15. & 18. *Reverendus pl. Dn D Jacob. Martini, Senior noster venerandus*, in de tribus Elohim, lib. 1. cap. 3. *qui judicio Cl. Riveti hanc eandem sententiam pluribus atq; accuratius, quam quisquam alius molitus est.* Ex Rabinis deniq; sive Judæis, præter supra memoratos Lyranum & Burgensem huic sententiæ favent, quos imprimis adducit Galatinus supra cit. loco, & ex parte ejusd. libri 2. cap. 4. ex-Beresith ketannâ, R. Mosè hadarsan, libro Sanbedrin, & midras tillim, Rabbi Huna quidam, R. Semlai, R. Johanan, R. Elazar, R. Simeon; *Item ipse* R. Mosche haddarschan, super Genes. cap. 1. & in specie in h. l. aliq; qui videri poterunt apud eundem passim. R. Aben Ezram, sapientem s. doctum, quem $\alpha\alpha'$ $\epsilon\zeta\alpha\chi\eta\nu$ sic vocant, quia sibi ipsi fortasse super hac re non constat, hac vice non adducemus: quanquam ejus verba in Psal. XI, 7. sic satis sint evidentia, quæ ipsa infrâ absq; dubio in tractatione à nobis adducentur.

4. E contrario in negantium partes abeunt circa hanc ipsam Controversiam ex recentioribus modò ferè: Photiniani imprimis, prout nec aliter possunt, ex hypothesi suâ; Piscius in ad Campiani rationes respons. p. 17. Cujus & hæc verba in specie sunt ibid: Ante Lombardum Trinitatem personarum ex voce Elohim concludebat nemo. Socinus in defens. animadvers. Posnan. p. 132. Enjedinus in explicat. ll. S. Sæ IV. & N. T. Schmaltz. contra Schopp. de SS. Trinit. p. 6 & 9. aliq. Pontificiis verò atq; Calvinianis: Alphonsus Tostatus, Abulensis Ex piscopus hîc, Th. Cajetanus Cardinalis identidem in h. l. Vasques

4

fius in part. 1. Thomæ disp. 108. cap. 2. Pagninus in Lex. voce אלהים.
Sixt. Senensis Biblioth. lib. 5. ann. 1. Bellarminus, de Christo lib. 2.
cap. 6. Pererius hic, Chasano LL. comm. lib. 1. cap. 10. Buxtorfius,
thesaur. lib. 2. cap. 2. & 10. Drusius in peculiari tractatu de nomine
Elohim, & ad diffic. loca Genes. cap. 1. item, miscellan. cent. 2. cap.
53. alibi, Fullerus in miscell. lib. 1. cap. 6. & lib. 3. cap. 8. Calvinus
(qui violentam glossam rem hanc vocat) & qui cum hoc inter sectæ suæ ad-
dictos primo loco poni debebant merito, Martyr, Mercerus, Danæus,
Paræus omnes in h. l. atq; hic posterior etiam in Calvino orthodoxo.
Sixtinus Amama in antibarb. b. in h. l. Rivetus identidem hic &c.

5. Verum enim verò cum, salvo aliorum ac quorumcunq; quidem judi-
cio, Controversia hujus nobilissimæ amplissimæq; ratio ea sit, ut plures alias
distinctas atq; subordinatas sibi invicem quæstiones contineat, quarum
propterea probationum medijs termini non confundendi etiam sunt, sed di-
versimodè applicandi adhibendiq; suis quemlibet in locis; nisi rem ante in-
tricatam utcunq; magis magisq; involvere velimus, ideò opera pretium
omninò fuerit, ordine & distinctè eas, suâ quamlibet certâ in sede seu loco,
prout nempe alia ferè ex aliâ fluit aliâq; insequitur, proponere quoq; &
subjunctis breviter tum postea ad singulas suis responsionibus; atq; hac qui-
dem serie subsequente, quâ queritur v. gr. I. Vocabulum s. Nomen

אלהים in suâ quadam latitudine acceptum, cum pro DEO vero si-
ve Θεός tali, tum Θεοι dijs, cujus sit numeri ratione termini sive
formationis? II. Id ipsum an sit pluralis numeri etiam ratione
significationis sive sensus? III. an tantum sit pluralis numeri, an
non etiam singularis nonnunquam; atq; adeò numeri utriusq; sive
communis sit? IV. De DEO uno, vero atq; glorioso nostro in spe-
cie usurpatum cujus sit numeri ratione sensus? V. An de Eo usur-
patum in sensu plurali adhibeatur saltem על דרך הלשון i. e. se-
cundum linguæ idioma tale sive proprietatem: & secundum quidem
quam summo Ejus excellentissimoq; honori vel divinæ majestati
indigitandæ utcunq; adhibeatur? VI. vel an importet saltem plura-
litate virtutum sive proprietatum in DEO? VII. an potius, quod
principaliter in quæstione est, pluralitatem personarum in unâ di-
vinâ essentiâ, idq; etiam vi vocis quodammodo? VIII. cur idem no-

men

men uni alicui sive singularibus item quandoq; adhibeatur? IX. quid hoc loco, *Genes. I. v. 1.* constructum cum verbo singulari **ברא**, adeoq; integra phrasis denotet? Deniq; X. quam probationis vim habeat, an solidioris nimirum argumenti, an secus, illatio hæc ex integrâ phrasi sive constructionis modò hoc, vel item ex nomine *Elohim*, absolutè & in se spectato petita? item: an etiam hinc S.S. Trinitatis (in specie) mysterium probetur? & deniq; quale hoc sit nomen **אלהים** & quid denotet? *Quibus decem (vel ad summum duodecim) questionibus ordine & distinctè propositis, tota Controversia hæc sive res, qua, ut & suprâ diximus, utcunq; aliàs intricata & obscurior non nihil est, nec facîle aut parùm alioqui feliciter decidetur extra similem modum considerata (sit venia dicto) sed merè alicui potius videri poterat tenebra, hunc in modum inclarescet.*

Nunc JEHOVA ELOHIM Juva!

אֲנִי

A 3

QUÆSTIO

6
QUÆSTIONES.

I.
Nomen אלהי *cujus sui numeri ratione terminationis sive formæ?*

6. Resp. Non equidem valde dubitamus id esse plurale: cum & singulare suum agnoscat אלהי DEUS; & id satis adjecta syllaba terminalis, nota nempe pluralis numeri, םי evincat. Nec ullus hactenus fortassis, in quantum quidem nos scimus, id negavit unquam: nisi fortasse an de Thomâ Cajetano Cardinali id aliquis suspicari velit; qui asseruit, citante Sixto Senensi, *biblioth. suæ lib. V. ann. 1. in b. l.* id carere singulari suo: quanquam falsò. Quem tamen errorem & ipse Senensis eum illo errasse videtur, ut ex ejus notis, quas vocant, marginalibus apparet; si modò ejus sint. Quanquam, quod vicissim, fatemur, diversæ tamen hæ sunt, nec confundendæ omninò assertiones: carere aliquod nempe nomen singulari numero, & esse id ipsum numeri ejus, ratione termini.

7. Cæterùm id agnoscere suum singulare, quod est אלהי (cujus radix verbalis in lingua Arabicâ est usitata, אלהי *aleha*, *Deum coluit, adoravit*) non אלהי, qui est error Lombardi, magistri sententiarum, *lib. 1. dist. 2.* & qui eum rececit, Vasquelij, *in pr. partem Thomæ disp. 108. cap. 2.* id evincunt satis loca, ex. gr. *Deut. XXXII, 15. & 17. Job. III, 4. Jes. XLIV, 8.* aliaq; quam plurima. *V. Concordantias.* Unde meritò facessere jubemus hoc dubium, & ad alia & reliqua, quæ operiosiora paulò sunt, descendimus, quando quæritur porrò:

QUÆSTIO II.

Annomen אלהי, *significationem ejus quod concernit, sit vox multitudinis sive pluralis numeri?*

8. Resp. Refert certè V Volffg. Capito *in hexaem. suo p. 65.* cit. Magno Gerharo nostro *LL. T. I. de nat. DEI §. 27.* ubi tres ille de signifi-
cati-

7
catione hujus vocabuli profert sententias, fuisse, qui quidem multitudinis nomen (subintellige ratione termini) id esse asseruerunt. sed tale tamen, quod significatu sit singulare. Confer & Petr. Galatinum *de arcan. cathol. ver. lib. 2. cap. 9.* alios. Quibus qui gemina adhuc hodie, erronea licet atq; falsa nimis (confidenter loquimur) in medium proscribunt venditantq; omnino reperias. Contra quos assertio utiq; hæc primò omnium jam formanda informandaq; erat: Nomen nimirum hoc, in suà quadam latitudine & de DEO vero & falsis, itemq; Θεοι diis acceptum, ut ratione termini sive formationis, ita etiam ratione sensus s. significationis suæ esse nomen multitudinis, vel numeri pluralis, non singularis.

9. Quod probat 1. iterum numerus usitatus singularis ἑὶς suo plurali, à quo hic formatur contradistinctus oppositusque; quo sensus singularis commodè ubiq; satis potest exprimi, exprimiturq; sæpissimè; cujus loca quædam supra Q. I. adduximus. 2. explicita alibi pluralitatis adjecta nota sive terminus. Sunt enim Vocabula, ut notum est, ὁμοιώματα τῶν νοημάτων, sive signa conceptuum, ut hæc rerum; atq; hæc quidem talia κατὰ τὴν συνθήκην, h. e. ex pacto, ut sint symbola & notæ quædam rerum communes omnibus: hinc de jure unum & alteri debet respondere, illudq; exactè representare. Unde Philosophus: πᾶσα τῆς λέξεως ἀρετὴ ἐστὶν εἶναι σηματικὴν: & 6. Topic. cap. 2. ait: εἰ δὲ τὴν κειμένην ὀνομασίαν ὀρθοβαίνειν, à receptâ significatione vocis nempe temerè recedendum non est. Et ipse Plato divinus in Cratylo suo inculcat, quod & in dictionum singulis particulis, non singulis vocibus tantum, convenientia verborum & rerum diligenter spectanda sit servandaq; V. omnino, si placet, & lege hæc de re accuratissimum tractatum Theodori Bibliandri *de rat. com. omnium literar. & ling. Capite*, quod inscribitur: *Convenientia rerum & vocum pag. m. 130.* 3. Id probant imprimis loca S. Sæ expressa, ubi de DEO tam vero sive Θεοι tali, quàm Θεοι diis acceptum: & insuper 4. quandoq; alijs adjectis vocibus, adjectivo nomine, pronomine vel verbo pluralis numeri, aliter non nisi in sensu plurali potest explicari, ex gr. *Gen. cap. I. v. 26. cap. III, 22. cap. XX, 13 c. XXXV, 7 Exod. XXI, 6 cap. XXII, 8. 9. 20 & 28 & c. Sic & Sam VI, 20.* in quo loco, posteriore, ipse Cl. Buxtorfius *thesaur. l. 2. c. 2.* agnoscit id esse plurale; alibi 5. Id &

7. Id & svadet lingvæ hujus, Sanctæ nempe sive Ebrææ, puritas atque simplicitas, utpote cui displicet omnis fucus; uti non verisimile sit eam contra receptam analogiam, cumq; in usu sit singulare, adhibuisse multitudinis numerum, nisi pluralem, qui & est daturq; in DEO, eo indicare voluisset. Unde pronunciamus denuo in propriâ atque nativâ significatione, vi & ipsâ vocis suæ sive termini aut materialis nomen hoc esse plurale, non singulare. Sed quæritur nunc porro:

QUÆSTIO III.

An tantum sui pluralis numeri Nomen hoc, an verò nonnunquam etiam singularis: adeoq; numeri communis sit?

10. Resp. Quod probatur quàm maximè Cl. Drusio, cum alibi, tum in *ad diff. loca Genesios cap. I.* Ubi & D. Hieronymum *de quest. Ebr. ac epist. ejusd. 136.* itemq; Procopium *in Genes.* in hanc rem adducit, qui scribant, esse nomen communis numeri, quod & unus Deus ita vocetur & plures. *Nam Elobim, verba hæc sunt Drusij, quando de uno dicitur sensum habet singularem. Dicitur autem de uno Deo passim, & de uno angelo, vitulo, idolo, homine.* Hæc ille. Confer & in hanc rem Buxtorf. *in Lex. voce אלהים* aliosq;.

11. Cui quidem assertioni neque nos per omnia refragamur, accommodari quidem nimirum id nominis nonnunquam etiam singularibus vel unialicui rei; cum utiq; nota satis sint & nobis loca, v. gr. *Genes. I, 2. Psal. XLV. 8. Hos. I, 7. Exod. IV, 16 cap. VII, 1. cap. XXXII, 31. Jud. XVI, 23. 1. Reg. XI, 33. &c.* ubi aliter vix non nisi in sensu partiali s. singulari potest vox ea accipi intelligiq;. Sed observatis insuper imprimisq; observandis hisce sequentibus: I. Distinguiamus inter significationem vocis alicujus propriam, nativam atq; principalem, & inter translata s. secundariam. Vox אלהים sensum habet pluralem, vi vocis & in significato suo primario, nativo atque proprio: deponit verò eum sensum nonnunq; paulisper usurpatum de uno aliquo, v. gr. personâ certa hâc vel illâ, in significato translato vel minus principali. Quod quibus de causis fiat infra audiemus

Quæst.

9

Quaest. VIII. Nec quicquam tamen decedit hinc significatui palmario s. nativo, qui est pluralis, vi vocis suæ. 2. Concedimus Cl. Drusio, quando applicatur id nominis Deo vero atque æterno, notari eo Unum Deum; sed non illum Unum principaliter unitate essentia suæ, licet consecutivè: sed vel *κεῖνος* illum simul & imprimis in personis trinum, vel *δευτέρως*, atque id rarissimè planè, certam, hanc vel illam Deitatis personam: ut infra cit. l. videbimus. Unde 3. negamus constantissimeq; statim corruere juxta Drusium cit. loco hinc argumentum, quod pro personarum in unâ divinâ essentiâ pluralitate à numero nempe plurali hujus vocis deducitur: quia nempe sit nomen numeri communis sive utriusq; tam singularis, quàm pluralis. Nam, ut suprâ jam diximus, non uno eodemq; modo & multitudinis numerum & unitatis significat vel importat; sed hunc minus multo quidem, illum verò multo magis propriè, vel quin imò propriissimè. Nec quicquam hinc detrahitur vi vocis, ut dictum, in sensu suo palmario & nativo, etiamsi nonnunquam, atque id rariùs quidem etiam, transferatur aliorum atque accommodetur item singularibus vel uni alicui rei. Unde sua quin imò adhuc remanet & vis inest quædam huic argumento, quando ex indole hujus vocis & significatu ejus palmario propriissimoq; pluralitas quædam colligitur, & in Deo quidem nostro glorioso in specie personarum, ut mox audiemus. Cæterùm quaeritur nunc porrò, atque in specie:

QUÆSTIO IV.

De Deo uno, vero atq; glorioso in specie usurpatum hoc nomen אלהים cuius sit numeratione sensus?

12. Resp. Ubi constantissimeque iterùm atque intrepidè planè pronunciamus statim atque asserimus in simul: pluralis numeri; minimè verò singularis: nisi *δευτέρως* vicissim & in certis suis quibusdam, iisdemq; paucissimis, locis, ubi id contextus arguit. Posterius patet i. quia, ut & jam dictum est, habet suum singulare אלה, per quod sensus singularis satis commodè potest exprimi, exprimiturq;

B

sæpissi-

sapissimè. 2. Prius liquet: quia explicita pluralitatis nota sive terminus id arguit; nec ulla sufficiens ratio dari potest, cur recedendū sit hinc, & prout terminatur vox, ita exponi non debeat, h. e. pluraliter s. in sensu plurali. 3. quia tametsi nonnunquam etiam significet singulariter, attamen pluraliter sonat propriissimè, ex nativâ vi vocis, cum ratione materialis, tum formalis. In quibus rerum momenti tam diu stamus, nec recedendum temerè est aut quacunque de causâ, nisi donec aliud quid, sive contrarium ejus evidentior quaedam ratio rei; necessitas evincat satis. 4. Id evincunt dilucidius aliquantum atque explicatius Voces aliæ adjectæ, juxta analogiam Grammaticam, in convenientiâ numeri cum numero: nomina nempe adjectiva pluralia, pronomina item atque verba ejusdem numeri. v. gr. יהוה אלהים קדשים הוה *Dominus Elobim sancti ipse, Jos. ult. vers. 19. Confer & loca 2. Sam. VII, 23, Psal LVIII, 12. Jer. X, 10. cap. XXIII, 36. & quæ supra adduximus S. IX. num. 4. ex his nonnulla alia. Quæ vocabula adjectanea in his similibusq; locis indicio satis sunt, sive explanativa numeri presentis vocis, de qua sermo est. Neque enim vel dici potest aut debet, & ipsa ea esse ratione sensus vel significationis numeri unitatis, ut sic loquar, nisi invitâ valdè veritate, & analogiâ insuper posthabitâ omni grammaticâ, conquisitisq; confictisq; vicissim malè ubivis locorum anomaliis, citraq; debitum omne. 5. Imprimis verò & hoc hîc notamus, quod aliunde, ex S. S. Scripturâ, Dei nempe gratiâ edocti aliàs sumus: in unâ Dei essentiâ dari repeririq; plures personas, vel veriùs accuratiusque loquendo, unius essentiæ divinæ plures esse personas; secus quàm fit, vel quod nunquam fit in aliis rebus, essentiis substantiisq; creatis. Unde ingerimus iterum, standum ergò omninò hîc vi vocis, neutiquam verò recedendum; & huic voci primæ intentionis, ut vocant Logici, vel tecnico termino aut formæ nominis, de Deo uno, vero atque æterno usurpati hunc in modum à Spiritu S. inesse aliquid, vi fundamenti sive suppositionis; argumenti, vel, quod idem est, quid altè quasi eidem impressum, quod & simul, vel tum postea saltem, juxtâ vel post S. S. Scripturæ testimonium, pluralitatem quandam insinuet in Deo: cui simile quid propter defectum ejus fundamenti, vel rei atque rationis dissimilitudinem in aliis creatis rebus sive*

sive.

sive creaturis, si quando & iisdem vox hæc adhibeatur, concipi aut
fingi non potest: sed alia tùm, quæ subsit, ratio excogitanda omninò
conciipiendâq; erit; ex. gr. pluralitas potentiarum vel virtutum in
iisdem vel aliud quid, &c. De quo deinceps infra Q. VIII.

13. Unde evanida fiunt, atque frigent meritò, quæ objicit nobis
loco suprâ cit. in *ad diff. loca Genes. cap. I.* Drusius: (nec propterea
hec poscenda statim ab ipso, bono viro, pelvis esset, aut helleboro
curandus, verba sunt Drusii, is est, qui contrarium placitis ejusdem
statuit) neminem nempe ex terminatione numeri pluralis colligere
pluralitatem rerum: v. gr. ex nomine liberorum, quando de uno u-
surpatur, pluralitatem horum: ex nominibus Athenæ, Thebæ, Sa-
lonæ plures Athenas, Thebas, Salonas: ex nomine Samaim, plures
coelos: & ideo non esse plures tenebras, quoniam in latio non au-
diatur tenebra, numero singulari, sed tenebræ. Respondemus enim:
1. Dispar planè est ratio harum vocum & hujus nostri nominis divi-
ni. Nam hæc pleraque nomina stant ratione significationis pro sin-
gularibus; unde non mirum est ex nudâ horum terminatione non
posse colligi pluralitatem rerum: sive, quod idem est; sunt hæc no-
mina ratione terminationis numeri multitudinis tantùm, ut vocant
Grammatistæ, carent suo singulari, quacunque etiam de causâ id
fiat, sive ex indole lingvæ, sive ob aliam quamcunque causam lati-
tantem: sed hoc nostrum distinctum habet, ratione terminationis &
sensus, singularem & pluralem numerum, quibus mediantibus u-
terque conceptus & res utrinque notione hac indigitata potest re-
presentari: 2. Non à nudâ inflexione (quæ etiam in superioribus
allatis exemplis nulla est daturque) sive potius à terminatione nudâ
pluralis numeri, qui est in hisce ipsis exemplis tantùm talis, argu-
mentum deducimus, sed à voce terminatâ inflexaq; simul hunc in
modum, nimirum ex singulari numero in pluralem, & ut ex parte
dictum jam quoque, quæ simul & expressè expliciteve contradistin-
guitur suo singulari & ipsi usitato non minùs, cum ratione termini-
tum sensûs, quem importat. 3. Nullum datur huic nostro simile
rei rationisq; fundamentum in hisce ipsis suprâ allegatis vocabulis;
vel potius datur nulla rei rationisq; similitudo inter hæc vocabula &
res his singulis nominibus substratas vel per hæc expressas denota-
tasq;

tasq; quæ inferat vel inferre possit pluralitatem quandam, quemadmodum in nostrate Nomine, vel potius in Deo nostro glorioso, sive inter hunc, & illud. Non enim repertæ unquam datæq; in hoc Orbe habitabili plures exem. grat. Salonæ, Thebæ, &c. Tenebræ item quantitativè nō concipi intelligiq;, multo minùs multiplicari hunc in modum possunt aut debent. Enimverò, quæ deniq; eodem loco cit. suprâ jam modò Drusus profert, de nominibus Adonim & Baalim; simili modo nempe tunc ea pluraliter reddenda concipiendaque esse: & quid verò si aliquis dicat asseratque: cùm scilicet de Deo vero atque æterno secundum essentiam enunciantur, simile mysterium tùm, pluralitatem nimirum personarum in eo iisdem insinuari (quanquam differre in quantum hoc nostrum Elohim & illa demus agnoscamusq; iterùm) secùs quando alibi adhibentur. Quâ de re, ut dictum, infrâ pluribus.

QUÆSTIO V.

An de DEO usurpatum hoc Nomen in sensu plurali adhibeatur על דרך הלשון h. e. secundum idioma tale lingua Ebrææ, sive proprietatem: Et secundum quidem quam ad exaggerationem modò, summo Ejus excellentissimoq; honori vel divinae majestati indigitanda utcunq; adhibeatur?

14. Resp. Provehimur nunc mare hoc non minùs sacrum atq; philologicum imprimis fulcaturi circa Controversiam hanc nobilissimam atq; principalissimam in frontispicio hujus Diatribæ propositam; & probato nunc satis, dato concessoque; Nomen hoc divinum אלהים & in latitudine suâ acceptum, pro Deo vero sive Θεός tali atque θεοι diis, cùm ratione terminationis, tùm sensus sive significationis, primò atque principaliter; & de DEO vero item æter-

13

nō atque glorioso nostro in specie id enunciatum, idque iterum primo atque in sensu suo palmario esse pluralis numeri: quæritur nunc porro, quī de DEO Uno, qui essentia hanc suæ Unitatem ad extolendam suam majestatem passim inculcat, & hanc sibi summæ laudi ducit atque gloriæ, Vide *Deut. VI, 4. cap. XXXII, 39, Jes. XLIV, 6. & 8. cap. XLV, 5. & 6. cap. XLVI, 9. Marc. XII, 29. & 32. 1. Corinth. VIII, 6.* & alibi passim; quī, inquam, & quibus quæso de causis id fiat, ut Nomen hoc pluralis numeri quidem de Eo Uno atq; solitario usurpetur toties in S. Literis? *An fortassis, ut alii volunt I. הלשון I. h. e. Idiotismus talis sive proprietas lingvæ Ebrææ sit?* Cujus tamen Quæstionis vicissim duplex mens esse potest; quâ quæritur v. gr. i. an simpliciter & nudè Idiotismus talis s. lingvæ proprietas sit; cujus ratio alia, quæ subsit, nulla dari possit; secundum quam ex tali primò consuetudine hominum, assensu postmodum hujus lingvæ atq; item sacrarum paginarum, *ויהוה* quidem uni & soli Deo tribuatur? vel 2. an verò ratio quædam certa huic rei subsit; quâ ad exaggerationem saltem, summi excellentissimiq; honoris & majestatis divinæ indigitandæ ergò exprimendæq; utcunq; adhibeatur? *II. An verò importet potius Idiotismus hic pluralitatem quandam atq; multitudinem potentiarum, virtutum atq; proprietatum in Deo, juxta alios? III. An verò quàm maximè multitudinis hac voce, vi & ipsâ quodammodo vocis hujus, insinuetur pluralitas quædam Personarum in unâ & indivisâ essentia divinâ?*

15. De singulis ordine, atque de priori primo atque h. l. dicemus; de reliquo reliquis suisq; in locis. Ac ut quid nobis quidem omninò de hac re videatur, sine omni tergiversatione & confidenter quadantenus, citra tamen cujusquam præjudicium, ajamus; sententiam, inquam, hac de re nostram paucis quibusdam includemus *Θεωρημασι*, subjunctis tum postea statim item Exegematis eorundem brevissimis. Esto ergò primum Theorema sive pronunciatum hoc:

16. *Idiotismus lingvæ (in genere) est affectio talis lingvæ cujusvis, secundum quam tum ratione vocum simplicium, tum conjunctarum primò differt lingva ab alia lingva s. lingvis; tum*

14

Et deinde etiam *secundario à se invicem, secundum analogiam suam perpetuam atq; communissimam.* Ἐξήγησις. Non equidem animo sedet nostro de Idiotismis linguarum in genere hic multis differere; quod alterius disceptationis esset plenioris. Saltem tamen pauca de his quædam prælibare hic ut omnino non ingratum, ita nec inutile erit. Ac paucis saltem, ut dictum, contenti hic erimus. Patet autem assertionis hujus veritas. Hinc enim ἰδιότης nomine venit primò atque principaliter Idiotismus, quod sit dictionis, sive certum dicendi genus cuique linguæ proprium sive appropriatum. *Halicarnassens.* De quâ re egregiè Theodor. Bibliander, in pererudito suo, quem & suprâ laudavimus modò, commentario, quem conscripsit ad Ecclesiæ Christianæ Præsides, de ratione communi omnium linguarum & literarum, *Capite Commentarii*, quod inscribitur: *Consuetudo, Latinitas, &c. p. m. 125. seq.* *Habent linguæ, eam in partibus dictionum & constructione, quàm in vocibus singulis quidam vernaculum & peculiare: quod in Latino sermone dici rectè videtur Latinitas, ut in sermone Græco hellenismus, in Ebraicâ lingua Ebraismus. Quemadmodum Ain litera est Ebraeorum propria & vernacula. Itemq; ezade: de qua literâ Hieronymus: Nezer per & literam scribitur: cujus proprietatem & sonum inter z & s. Latinus sermo non exprimit. Quod pertinet, quod Priscianus scribit, Syros & Ægyptios aspirationem in fine dictionum ponere suo more. Jam Eretricum rho etiam proverbiali figurâ jactatum est. Ante quoque ex Fabo monui, quod sint proprii quidam & innumerabiles soni, quibus nonnunquam nationes reprehendimus. In verbis illud ad proprietatem pertinet, quod Germanis principalis vox & thema ferme est unius syllaba, Græcis & Latinis duarum syllabarum: Θεός, Deus, thiet vel theut vel Gott. Quod positio Verbi est in Ebraicâ linguâ tertia persona præteriti temporis singularis numeri: In Græco & Latino sermone prima persona sing. presentis temporis: In Germanico & Sclavonico sermone Imperativi modi secunda persona. In toto etiam genere dicendi vernaculum & gentilitium aliquid animadvertitur, ut de Asiatico, Attico, Rhodio, Laconico sermone ante dictum est. &c. Hactenus Theodorus. Concipe atq; finge nunc Tibi, vel potiùs subsume statim, Lector benevole, simile quid de hac nostra voce אלהים, ratione sui significandi modi vernaculi & in linguâ suâ usitati solùm proprii.*

priusque: quem unicâ quidem vocé aliæ lingvæ exprimere vix non
 sunt per omnia nesciæ. Quo ipso tamen non pernegamus prædictam
 hanc suprâ rationem quandam communem omnium lingvarum
 atque literarum, quam inter se habent in certis quibusdam capti-
 bus vel partibus Orationis eum simplicis tum conjunctæ; de quâ
 agit imprimis laudatus denuò jam modò absolutissimus tracta-
 tus prædicti Theodori Bibliandri. Lege hunc, si placet, per totum.
 Dantur enim omninò similes ita dicti ἰδιωτισμοί, qui tamen etiam
 fortasse pluribus aliis lingvis sunt communes, & in pluribus non
 dialectis tantum, sed diversis longè distinctisq; etiam ἰδιώματα sunt
 usitati. Quorsum pertinerent, si per omnia quadrarent aut vera es-
 sent, verba Sapientis R. Aben Ezrae in Genes. principium ad vocem
 Elohim:

כל לשון יש לו דרך כבוד וכבוד לשון לועז
 שיאמר הקטון לנכח הגדול לשון רבים וכלשון
 ושמעאל דרך כבוד שידבר הגדול כמו המלך כלשון
 רבים וכלשון הקדש דרך כבוד לומר על הגדול
 לשון רבים כמו ארונים ובעלים
 hoc est:

Unicuiq; lingvæ est consuetudo honoris. Ut honorificum est in lingvâ Ita-
 licâ, si alloquatur minor presentem magnatem numero plurali: sic lin-
 gvâ Ismaeliticâ sive Arabicâ honorificum est, ut magnus veluti Rex, loqua-
 tur numero plurali. Pariter in lingvâ sanctâ honorificum est, loqui de
 magnate numero plurali; ut: אֱלֹהִים & אֲרֹנִים Sed enim de hac
 re nullum nobis amplius est dubium.

17. Theorema Secundum: Idiotesmorum Origo non una eademq;
 est per omnia in lingvis. Paucis rem declaramus. Pertinent nimi-
 rum huc, nisi insigniter fallimur verba illa Quintilii Fabii, Rhetor.
 lib. 1. quando ait: Sermo constat ratione, vetustate, auctoritate, consue-
 tudine. Rationem præstat præcipuè analogia, nonnunquam & etymolo-
 pia. Vetera majestas quadam, & ut sic dixerim, religio commendat. Au-
 thoritas ab Oratoribus quibuscunq; probatissimis, vel historicis peti so-
 let, &c. & lib. 9. idem inquit: esset omne schema vitium, si non peteretur,
 sed accideret: verum auctoritate, vetustate, consuetudine plerumq; de-
 fenditur; sæpe etiam ratione quadam, &c. Quibus & gemina reperi-
 re liceat apud M. Varronem, lib. 2. de anal. id., & lib. 4. de verbor. origi.
 Quod

Quod, inquam, Quintilius de sermone atque schematismis, sive figuratâ oratione in genere dicit, id putamus etiam rectè pronuciari posse de Idiotismis lingvarum in genere: Constare nempe & eos identidem quadam ratione, vel vetustate, autoritate, aut nonnunquam nudâ consuetudine etiam ac solâ. Videntur, ut figuratus quoque sermo ferè omnis, ita *ιδιωτισμοί* s. lingvarum proprietates ortæ, adinventæ excogitatæque vel 1. necessariò s. ob necessitatem quandam, ad evidentiam quandam conciliandam, & rei naturam, proprietates & singulas circumstantias propiùs atq; penitùs exprimendas describendasq;: vel 2. ob svavitatem s. decorum, atq; ad fallendum rædium in sermone, sive inter loquendum. Quemadmodum enim in Musicis offendimur unisono, si nunquam sit *ἴσους καὶ ἀρῶν* soni: sic & usu venit in sermone: vel 3. & fortasse contingenter quoque planè ac casu quodammodo nonnullæ, citra prægnantem & sibi sufficientem quandam rationem. Unde, quod iterùm de figurato sermone aliàs, item non incommodè huc accommodaret aliquis diceretque: Idiotismos necessitas genuit, delectatio jucunditasque celebravit, consuetudo frequentavit depravavitq;. Ut in vestium cultu ex. gr. simile quid fieri videmus; quæ frigoris depellendi causâ primò repertæ, mox postea etiam adhiberi cœptæ ad ornatum corporis & dignitatem, tandem ad luxum usque adhibitæ frequentatæq;. Quæ & his similia ex subsequentibus paulò fortasse clariora evadent. Succedat nunc:

18. Tertium pronuciatum: *Non omnium Idiotismorum, sive locutionis cujuslibet aut structura ratio æquè certa & accurata semper reddi potest: vel certè ea occultior nonnunquam est.* Non secùs atq; id fieri etiam videmus in etymologiis vocum, de quibus tamen alii aliter. Augustinus in lib. de *Dialectica*, itemq; juxta hunc Cicero, sic & Laur. Valla magnus ille cætera utique Latinitatis assertor, eas planè repudiant. Sed suos tamen vicissim habent assertores alios & hodie atque imprimis etiam Stoicos academicosq; olim; qui, priores, statuerunt omninò nullam esse vocem vel verbum unquam cujus non certa sua ratio dari & afferri possit, sed eam in aliis conspicuam magis esse, in aliis latere. V. suprâ allegat. tractatum Th. Bibliandri, Cap. quod inscribitur: *analogia, etymologia p. m. 127. seqq.* Sed enim ad rem.

rem. Fluit nimirum præsens hoc Theorema ex proximè præcedente. Quandoquidem enim, ut ibidem modò dictum, nunc ratione, nunc vetustate, autoritate, consuetudine sermo constat alibi magis magisque, pro hinc & nunc quidem: hinc intricatiores nonnulli evadit etiam circa similes *ιδιωτισμὸς*, nec æquè ubique ratio illucescit satis, vel accurata reddi semper potest, ecquid causæ subsit in hac vel illâ locutione, structurâ vel dicendi modo. Subest quidem etiam nonnunquam sua certa quædam ratio, sed latentior ea non nihil est, vel saltem quoad hunc vel illum magis minusve, propter ignorantiam circumstantiarum, occasionis, temporis, auctoris, finis sive scopi, cur vel quando v. g. hunc in modum usurpari cœperit sermo hic vel dictio hæc, illa &c. Quod vel, ut ne longè abeamus, nostro etiâ plurali *Elobim* seu integræ phrasi *אלהים ברא* usu venire quoque videmus; ubi alia atque alia, quæ subsit ratio à diversis in mediū afferri solet, cur plurale scilicet de singulari sive uno & solitario Deo nostro glorioso enuncietur: an nimirum Idiotismus talis lingvæ ejus, Eberinæ nempe, tantum sit atque merus, & qui ex proprietate ejus lingvæ, vel usu sacrarum paginarum vel consuetudine etiam vulgi tantummodò fluat; an verò honoris summi excellentissimiq; vel potius divinæ majestatis indigitandæ ergò adhibeatur; an infinitatem, ut sic dicam, potentiarum sive proprietatum in Deo importet insuper; an verò potius pluralitatem quandam personarum in una hac infinitâ indivisâq; essentiâ? Sic & in his similibus aliisq; exemplis (vel certè haud absimilibus multo) in aliis item linguis; ut unum atque alterum adhuc adferamus, *καὶ ὅτι ἂν ἐπὶ γλώττων εἰλθοι*, quod proverbio dicitur, primum; ita tamen vicissim, ut in terminis quasi maneamus etiam: circa hæc, inquam, similiaque exempla & in aliis linguis quæri identidem in hanc rem poterat; ecquid causæ ex. gr. vel certi subsit, vel ecurr adhibeatur apud Græcos verbum singulare Neutro plurali: *τὰ παιδιά παίζουσι* pro *παίξουσιν* pueri ludunt, *τὰ ζῶα τρέχει*, animalia currunt? Quod & maximè apud Poëtas Pindarum, Hesiodum, Euripidem, adde & Aristotelem, alios, masculinis itemq; sequioris sexus nominibus accidit nonnunquam. Vel ecurr v. gr.

C

apud

apud Comicos, M. Accium Plautum, *amphitr. act. 2. scen. 2.* itena-
 q; Terentium *cunuch. act. 4. scen. 3.* alios, Pomponium, Varronem
 &c. dicatur; *absente, pres. nte nobis, amicis, testibus &c. pro nobis, ami-
 cis, testibus &c. absentibus, presentibus.* Quod Prisciano Gram-
 matico quidem *de construct. libro* more Attico dictam est;
 Donato verò & ipsi Grammaticorum patri aut *dexa* quòs fi-
 gura est, vel alicubi juxta illum distingvendum & subaudiendum.
Me. Sic quid simile huic reperire & est apud Catullum: *insperanti
 nobis, pro insperantibus:* & Tibullum, notante ex Scaligero CL. no-
 stro Taubmanno, b. m. *in notis Plaut. amphitr. 2, 2. nobis merenti pro
 merentibus, &c.* Sic porrò & quaritur nonnunquam inter erudi-
 tos de hac similibusq; item phrasibus: ecquid sit, quod Poëtæ di-
 xerint, vel ecquidnam rei vel causæ, inquam, subfit huic phrasi:
effundere animam, pro mori. Sic enim Maro, *Aeneid. lib. I.*

— — — — — tuaq; animam hanc effundere dextrâ.

Et lib. 9. idem inquit:

Purpuream vomit ille animam.

Dices. Metaphoricam esse locutionem. Sanè. Sed quæ tropi fina-
 lis vel efficiens causæ? quæ metaphoræ inventori vel usurpatori
 adhibitæ causæ vel ratio subfuit, subest? an nudè talis, physica,
 nempe metaphora: ut fieri solet non rarò, desumpta ab inanimatis,
 & traducta ad animata? an verò potiùs, veluti qui secuti Stoam
 sunt animam dixere esse *πυράδη & σίαν*, h. e. igneæ naturæ eam esse
 putantes: vel quemadmodum alij, quos notat ex Varrone Lactan-
 tius, qui statuerunt animam esse aërem ore conceptum, tepefa-
 ctum in pulmonibus, & efervefactum in corde, diffusum in cor-
 pus: ita Poëtæ inquam hi, Maro imprimis, subscripsisse Empedo-
 cli videantur, credentes animam esse sanguinem. Unde & putave-
 runt alij obritorum & strangulatorum *δάρατον εἶναι μάργον*, gla-
 dio occisorum *καταργόν*; quia ibi anima opprimatur, hîc edatur,
 & liberius ascendat ad sedes beatas. Et Statius de quodam auri
 scrutatore in Thebaide sextâ canit:

— — — — — later intus monte soluto

Obrutus, ac penitus fractum obductumque cadaver

li. dignantem animam propriis non reddidit astris.

Et

Et Seneca lib. 3. de ira cap. 19. sevitiam Caij exagitant, quod
morituris os pannis conscissis farciret, inquit: *qua ista sevit-*
ria est? liceat ultimum spiritum trahere: da exitur & anima locum &c.
μηδ' ταύτα δὴ μὲν ταύτα, & non nihil hæc obiter. Denique ut hoc
unum adhuc exlinguâ sanctâ vicissim exemplum adferamus, non
abs re quæritur, in similem huic nostro sensum, circa ipsam hanc
præsentem controversiam, ab alijs alibi, ex gr. Quî & quam ob
causam, vel qua de latitante ratione quadam Daniel, prophetiæ
suae libri cap. II. v. 36. loquatur de sese minori tanquam & ex subdi-
torum & captivorum licet numero Uno coram Monarcha summo
Nebuchodonosore in sensu plurali: **תָּנִי חִלְמִי וּפְשִׁירָהּ**
: קִדְּמִי מֶלֶךְ כְּנָעַן hoc somnium, & interpretationem ejus di-
cemus coram rege? an quia nudè sic fert linguæ nonnullibi indoles?
haud certè suæ indigitandæ potentia; nisi prudentiæ velis, quam
habebat divinitus præ cæteris; non dignitati videtur: an ad indi-
cendum multitudinem virtutum in se se, vel quod de se & socijs
suis loquatur, quod quam plurimis arridet ex Interpretibus; vel
quod Deo interpretationem somnii hujus adscribat? vel propter
aliud quid? De quo valdè aliquis meritoq; dubitare posset: Sed
de his, inquam, plus ultrâ hîc, alibi fortasse pluribus fufiusque
adhuc. Sit nunc:

19. Theorema quartum: *Multò plurimum tamen ἰδιόητος ratio*
satis plana & manifesta est. Licet fortasse vicissim non quod ad hunc
vel illum Titium, Cajum, Sempronium &c. Quod vel hoc unico i-
terùm exemplo, divino nempe Nomine, de quo impræsentiarum
nobis sermo est, vel integrâ etiam phrasi demonstrari posset, ac
demonstratum ibimus deinceps. Verbo: Quod nempe, & quæ
subsit ratio, ear Nomen hoc plurale Elohim tribuatur, & *κρίως*
quidem, unî & soli Deo nostro glorioso alia nulla sit, quàm quæ
in summo Numine deprehenditur, & alibi celebratur passim in
Scripturâ S. personarum pluralitas. Alibi verò, ubi simile quid huic
reperire nihil est, quando alijs nempe accommodatur rebus crea-
tis. personis v. gr. honoratioribus, pluralitas saltem virtutum vel
proprietas aut quid ejs simile. Aliquando quin imò verò planè
obvineat tantummodò in his similibusq; vocabulis vulgi quadam

talis consuetudo, &c. Nisi vicissim alia fortassis occultior subfit ratio quædam, quæ adhuc imbecillitatem nostri intellectus, aut certè cognoscentis hujus vel illius, aut veriùs cognituri adhuc fugiat.

20. Theorema quintum. *Dantur etiam similes Idiotismi in lingua Sanctâ Ebræa. Et in specie דרר הלשון est, atq; sic fert indoles sive proprietates hujus lingue, quâ nonnunquam adhibetur singularibus vocabulum pluralis numeri; vel jungitur singularibus explicitè plurale.* Quod probatione, quod ad quidem membrum Θεωρημα hu- jus primum, non admodum eget. V. saltem, qui sufficere hic & in- star omnium esse vel possit, cuiq; sacratoris literaturæ Candidati vel ideò non parùm debent, Reverendus pl. atq; CL. Philologo- Theologus Dn D. Salomon Glasius in Philologiâ S. suâ, per totam. Uno verbo, e. gr. quod דרר הלשון in genere primum concernit. Sic proportio sive analogia hæc Grammatica est constans eaq; per- petua atque communissima, etiam in Lingvâ S. & ipsâ usitata, quoad convenientiam Nominis substantivi cum adjectivo, ut di- cas: צדיק אִישׁ vir justus, Genes. VI, 9. רחום רחום Deus mi- sericors & gratiosus, Exod. XXXIV, 6. טמא אדם homo immun- dus, &c. Sed ad proprietatem lingvæ, suo qualicunq; modo, spe- ctat, quando præter communem hominiam, abstractum v. gr. non- nunquam pro concreto ponitur, quodq; sit circumscriptivum Ad- jectivi, ut: טמאת אדם immunditia hominis, Levit. VII, 21. pro homo immundus s. immunditij. Sic & dicitur: אִישׁי הַאִישׁ beatitudines Viri, Psal. I, 1. h. e. Vir beatus s. beatitudinum. אִישׁ וּמְרֹמֶה Vir sanguinum & fraudis i. e. sanguinolentus & fraudulentus, Psal. V, 7. אִישׁ לְשׁוֹן Vir lingua h. e. lingvax, maledi- cus, Psal. CXL, 12. Sic & in aliis cernitur reperireq; est simile lin- gvæ idioma nonnunquam, quando ex. gr. pro Adjectivo nomine altero paraphrasticè, nec minùs eleganter, venit Substantivum a- liud, præcedente hoc præpositione ב ל ס vel מן ut: מים בַּיָּם aqua in maribus, i. e. marina, Genes. I, 22. מִיַּעַר אֲרִיא leo de sylvâ, i. e. sylvestris, Jer. V, 6. Sic etiam Adverbio loco adjectivi po- sito

sito dicitur: חַנּוּן רַם *sanguis immerito, i. e. innocens, I. Sam. XXV,*

31. פֶּתַח מִפְּתָח *à pavore subito, i. e. subitaneo, Prov. III, 25.*

21. Sed & alia non piget adhuc exēpla adscripsisse, quæ fors insti-
tuto nostro atq; alteri theorematos huj9 membro propiùs utcunq;
accedant, & in subsequētib9 multò commodiùs infervire nobis
possunt. Sic diotismus, inquam, est, atque huic lingvæ natale
solummodò vix non, quando repetitio, eaq; quò crebrior, cùm
integræ alicujus vocis, tùm etiam & in specie saltem alicujus ele-
menti sive literæ vocis, eò majorem auxesin sive emphasin impor-
tat. Sic litera הַ affirmativa generis geminatur לְחַיִּק הָעֵינַי

ad roborandam significationem vocis. V. Kimchi Michl. fol. 38. col. 4.

וַאֲנִי: נִפְלְאוֹתָּא *admirabilis fuit, נִפְלְאוֹתָּא longè ad mirabilis fuit,*

2. Sam. I, 26. הַחֲבַתְתָּהּ *quàm diligentissimè abscondidit, Jos. VI, 16*

Sic dicitur: יְשׁוּעָה *salus, duplicatà litera הַ conversaque, ut fit*

pro more, suprà etiam, in הַ dicimus: יְשׁוּעָתָה *omnimoda salus,*

צָרָה *angustia, צָרָתָה mixima angustia. V. & conf. CL. Trostl*

Gramm. Ebr. gen. nostræ edit. p. 37. seq. Sic & ex sententiâ CL.

Merceri fol. 737. Jod saltem paragogenicum Participiis junctum ha-

bitum quendam sive auxesin importat nonnullibi locorum, ex

propriate nimirum lingvæ hujus, אֶסְרִי: אֶסְרִי *ligans, i. e. assidue,*

frequenter, ex tali nimirum quadam consuetudine loci, & ex usu

illius populi vel tribus, Genes. XLIX, 11. שֹׁכֵנִי habitans, scil. assidue

&c. Deuter. XXXIII, 16. V. omninò Gramm. cit. suprà p. 52. Sic &

porrò in hisce subsequētib9 similibusq; exemplis repetitio vocis

alicujus vel saltem ejusdem Synonymi auxesin sive superlati-

vam locutionem vel emphasin quandam importat: ut: מִן הָאָרֶם

הָאָרֶם *de rufo, rufo isto, Gen. XXV, 30. id est, admodum rufo:*

וְעֵמֶק עֵמֶק מִי יִמְצְאוּ *profundum, profundum, h. e. maxime*

vel summè profundum, quis inveniet illud, Eccles. VII, 25. צָדֵק צָדֵק

חֲרָב חֲרָב *justitiam, justitiam sectaberis, Deut. XVI, 20. חֲרָב*

הַמְּנִים הַמְּנִים *gladius, gladius exacutus est, Ezech. XXI, 9. הַמְּנִים*

אַרְבֵּי אַרְבֵּי *turba, turba, Joel III, 14. i. e. maxima multitudo populorum.*

אַרְבֵּי

עֵינָה עֵינָה עֵינָה אֲשֵׁימְנָה *cerni, cerni, cerni, Jer. XXII, 29*
perversitatem perversitatem, perversitatem disponam eam, Ezech. XXI, 27.
i. e. funditus evertam eam. Sic etiam in his subsequenter exem-
 plis: עֲבָדִים עֲבָד *servus servorum h. e. vilissimus, Genes. IX, 25.*
 מְלָכִים מֶלֶךְ *rex regum, id est. summus atq; potentissimus, Ezech.*
XXVI, 7. רַעְתְּכֶם רַעַת malitia malitia vestra, i. e. summa & pessima,
Hof. X, 15. בְּדַרְךָ נָחֲנִי אֲנֹכִי me hac via duxit me, i. e. qui me certo
duxit, & c. Genes. XXIV, 27. אֲנִי גַם בְּרַכְנִי בְנִי benedic mibi, etiam
mibi, i. e. quin imò etiam mibi, cap. XXVII, 35. וְהִוָּדוּ אֶתְּוֹךְ
וַיְהִי וַיִּצְחַק חֲרֹדָה, cap. XLIX, 8, יוֹדוּךָ Juda te laudabunt te,
cap. XXVII, 33. וַיִּצְעַק צַעֲקָה גְרוֹלָה וּמְרָה עַד מְאֹד contremuit Isaac tremore magno valde,
Gen. XXVII, 33. וַיִּצְעַק צַעֲקָה גְרוֹלָה וּמְרָה עַד מְאֹד clamavi,
clamore magno & amaro valde v. 34. Sic: תֹּאכַל תֹּאכַל omninò sive
liberè edes, Gen. II, 16, תָּמוּת תָּמוּת certo morieris v. 17. הֲרַכְתָּ הֲרַכְתָּ
omninò abiisti, cap. XXXI, 30. טָרַף טָרַף certo discrepatus est, cap.
XXXVII, 33. & c. V. omninò CL. Buxtorfij thesaur. lib. II,
cap. 2. & 16. Gramm. nostræ ed. p. 140. 168. 176. 179. seqq. Concipe
animo atq; finge Tibi nunc iterum hîc statim, Lector benevole,
quid ejuscemodi: (ἀπόδειξις id esse cæterà verò nolumus) Si nuda
vocis alicujus vel elementi repetitio ex proprietate quadam hujus
lingvæ emphasin atque auxesin importet, quanto fortasse magis
quid simile huic subest, nec casu id accidit, vel frustra factum esse
existimemus, si multitudinis, isq; expressus, & qui suâ naturâ reve-
raque talis est, numerus tribuatur in locutionibus certis rebus sin-
gularibus; ut nempe hac ratione extraordinariâ, inquam, hac atque
ἐν ὁμοιοπαθείᾳ locutione rei singulari quid multitudinis aut plu-
ralitas quædam insinuetur inesse.

22. Sed & adhuc alia non tædet, cum veniâ tamen tuâ, Le-
 ctor benevole, subjicere exempla majoris adhæc fortasse momen-
 ti, magisq; stringentia, & quæ propiùs rei, de quâ in præsens sermo
 est nobis, præsentique quæstioni adhæc veniunt. Ita ἰδιωματισμὸς
 lingvæ item hujus est, ac Substantivum vel adjectivum etiam singu-
 lare

lare repetitum non auxesin tantum, sed & insuper distributionem vel partitionem, ac per consequens etiam pluralitatem vel multitudinem nonnunquam denotat, ceu in hisce & non aliter, similibusq; exemplis videre id est. שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ *duo duo ingressa sunt*, i. e. *bina Genes. VII, 9.* עֵדֶר עֵדֶר לְבָרָו *gregem, gregem scorsim*, i. e. *quemque gregem, cap. XXXII, 16.* יִדְבְּרוּ בְּלֵב וּבְלֵב *corde & corde loquuntur*, h. e. *duplici corde, Psal. XII, 3.* אִישׁ וְאִישׁ יֵלֵךְ *vir & vir natus est in ea*, id est, *quam plurimi, Psalm LXXXVII, 5.* שְׁנֵי דוֹר וְדוֹר *usq; ad annos generationis & generationis*, h. e. *diversarum & plurium generationum, Joel. II, 2.* Sic: — בְּכָל דוֹר יִדְבְּרוּ מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וְעִיר *in omni atate & atate, familiâ & familiâ, provinciâ & provinciâ, civitate & civitate*, i. e. *unaquaque atate, familiâ, &c. Esth. IX, 28.* Quorsum etiam referri potest, imò debet, locus *Jes. VI, 3.* קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Exercituum.* Subsume jam, inquam, & collige iterum hîc, cordate Lector, qualitercunq; suo qualicunq; inquam modo, (*ἀπὸ δὲ τῆς ἐξουσίας* enim & h. l. nullam fingimus, statuimus) Si, quod suprâ, facit hoc repetitio nuda vocis, vel singulare vocabulum repetitum nudè & tantum, & in hisce supra positis similibusq; locutionibus infert distributionem, atque pluralitatem quandam sic infert inquam; an fortasse non multò magis singularibus tributus expressusq; is, & à suo singulari inflexus multitudinis numerus, qui & ex intrinsecâ vi suâ ac natura infert cæterâ suppositorum pluralitatem vel multitudinem. Sed de eo satis, & plus nimio fortasse hac vice; membro nempe theorematis hujus primo.

23. Enimverò ad alterum potius nunc properamus pergimusq; etiam Theorematis hujus membrum. Quod utiq; exemplis imprimis confirmandum, comprobandumq; jam erit. Sic inquam, דָּרַךְ הַלְשׁוֹן *est*, atq; sic fert indoles lingvæ Eberinæ, ut nonnunquam adhibeatur singularibus vocabulum pluralis numeri; vel jungatur item iisdem explicitè quidem plurale. Quod vel quàm plurimis exemplis demonstrari posset: at enim sufficient

sal-

saltem hæc pauca hoc loco : v. gr. Sic Singularibus (vel saltem
 tamen primâ fronte talibus nonnunquam; cum nemine enim
 hæc in parte circa unum vel alterum exemplum meliora veriora-
 que edocti litigabimus) quando nempe de uno res sive sermo est:
 I. tribuitur vel adhibetur multitudinis numerus, quum debebat
 unitatis ex proportione sive secundum analogiam grammaticam,
 vel rei rationisq; : quod frequentissimè accidit imprimis cum no-
 minibus dominij: אֱלֹהִים & אֲרָנִים (ut adhibeantur nempe
 singularibus, uni personæ, regi, hero, &c.) v. gr. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֱלֹהִים & dixit Deus (Elohim) faciamus hominem, (ubi de uno
 Deo vero, licet & trino simul, sermo est) Gen. I, 26. (quanquam, ut
 ex parte jam modò etiam dictum, quod hunc præsentè locum con-
 cernit, non per omnia ex nostra, sed adversariorum potius mente ac
 concessione citamus; quemadmodum etiã alia nonnulla infra pau-
 lò & ubi, de Deo vero trinuno sermo imprimis est.) Sic: הִתְעוּ אֱלֹהִים
 הִתְעוּ אֱלֹהִים errare me fecerunt Elobim (ita de Deo vero loquitur Abra-
 ham) Genf. cap. XX, 13. ad quem locum R. Selomoh : הִתְעוּ
 לְשׁוֹן רַבִּים וְאֵל תַּחֲמָה כִּי הִרְבָּה מְקוֹמוֹת הַלְשׁוֹן
 אֱלֹהִים id est, ולשון מרובה קרוי בשון רבים
 est numeri pluralis. Ne autem id mireris: nam plurimis locis
 nomina Deitatis & dominatus efferuntur numero plurali &c. Similia
 & his vide, quæ habet ad locum Genes. XXXV, 7. Sic porro Laban,
 inquit de se ad generum suum Jacobum: מִלֵּא שָׁבַע זָאֵר
 אֶת־זָאֵר Comple hebdomadam hujus & dabi-
 mus tibi etiam hanc, cap. XXIX, 27. Sic dicitur (de uno Pharaone)
 אֲדֹנָי הָאָרֶץ לְאֲרֹנְיָהִם (plur.) Dominus suis, regi Egypti,
 cap. XL, 1. Et de uno Josepho non semel reperitur. אֲדֹנָי הָאָרֶץ
 אֲדֹנָי הָאָרֶץ Domini terre, cap. XLII, 30. 33. alibi. Pro porro נִכְּחֵה
 אֲדֹנָי הָאָרֶץ si fortè potero, percutiemus eum, inquit Balak Num. XXII, 6.
 אֲדֹנָי הָאָרֶץ date vobis consilium, quid faciamus,
 dicit Absalon ad Achitophelem, 2. Sam. XVI, 20. וַיֹּאמֶר מִוֵּה
 אֲדֹנָי הָאָרֶץ & dixit (Roboamus) quid vos consulentis, &
 respon-

respondeamus &c. I. Reg. XII, 9. conf. 2. Paralip. X, 9. רִיאתִי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל נִפְצָוּ
 vidi universum Israel dispersos: & paulò
 post: לֹא אֱלֹהִים לְאֱלֹהֵי לַאֲדָמָה non Domini istis? I. Reg. XXII, 17.
 חֲקַרְנוּהָ זֹאת חֲקַרְנוּהָ ecce hoc investigamus illud, Eliphazo dicente
 de se, Job. V, ult. עַד־עַתָּה הִשְׁיִמְנוּ קִנְיֵינוּ לְמַלְכֵינוּ וְאַחַר נִדְבַר usquequò ponetis fines sermonibus, & postea loquemur, ita identidem
 de se & Jobo loquitur Bildad Suchites, cap. XVIII, 2. seq. מִשְׁבְּנוּ
 אַחֲרָיִךְ נִרְוּעָה trabe me post te, curremus, extat Cantic. I, 4.
 מִי יֵלֵךְ־לָנוּ cognovit bos possessorem
 suum, & asinus praesepe dominorum suorum Ies. I, 3. וְסִפְרָתִי אֶת־מִצְרַיִם
 quis ibit nobis, inquit de se Dominus, cap. VI, 8. וְיִמְשַׁל־בָּם
 & concludam Aegyptum in manum dominorum durorum, & rex fortis
 dominabitur in eos, extat cap. XIX, 4. וְהָיָה חֶלְמֵי וּפְשִׁירָה
 hoc somnium & interpretationem ejus dicem
 coram rege, Daniel de se, cap. suæ prophetiæ II, 36. בֶּן יִכְבֵּד אָב
 & servus Dominos suos. Mal. I, 6.
 Quæ singula fere loca hætenus recitata à nobis etiam producit רִדְק
 in Michlol fol. 9. Quanquam quomodo illorum quædam elidat R.
 in Genes. I, 26. ubi eadem עֲרֵי שִׁקְרָה testes falsos vocat, non nes-
 cimus. V. eundem.

24. Sic II. jungitur nonnunquam singularibus etiam plurale
 expressis utrinq; verbis. Et quidem I. Nōmini singulari jungitur
 plurale item Nomen, in his sequentibus similibusq; exemplis v. gr.
 (præterquam & ea vicissim ex superioribus nonnulla:) וְעַמְּקֵינוּ
 וְהַשְׂדִּים כְּאֵרֶת כְּאֵרֶת חֲמֹר vallis Siddim putei, putei camenti,
 Genes. XIV, 10. וַיִּשֶׁם הָעֶבֶר אֶת יָדוֹ תַחַת יָרֵךְ אַבְרָהָם
 & posuit servus manum suam sub femore Abrahami dominorum
 suorum, cap. XXIV, 9. וְהָאִישׁ הַזֶּה הָאֵשׁ אֲדָנִי הָאָרֶץ אֲתָנוּ locutus est
 Vir Domini (plur.) terræ nobiscum, cap. XLII, 30. וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הָעִיר

וַיִּרְאֵהוּ אֱלֹהִים & dixit Dominus Elohim, cap. III, 22. אֱלֹהִים
 אֲנִכִּי & visus est Elohim, ad Jacobum, cap. XXXV, 9 אֱלֹהִים
 יְהוָה ego Dominus Elohim tuus, Deuter. V, 9. אֱלֹהִים
 לְפָנָי Jehova Elohim, sancti isse, Jos. XXIV, 19. אֱלֹהִים
 אֲדָרְשָׁה ad facies Domini Elohim sancti
 istius, 1. Sam. VI, 20. אֲשֶׁר הִלֵּךְ הָאֱלֹהִים
 sicut populus tuus, ad quem perrexit Elohim &c. 1. Paralip. XVII, 21.
 אֱלֹהִים צְדִיק probans corda & renes E-
 lohim justus, Psa. VII, 10. & infinitis penè in locis aliis. Et in spe-
 cie vicissim imprimis in h. l. nostro praesente בְּרֵאשִׁית בְּרֵאשִׁית
 אֱלֹהִים in principio creavit Elohim, Genes. I, 1.

26. Nec est porro, vocabulum *Elohim* vel integram etiam phra-
 sin בְּרֵאשִׁית אֱלֹהִים in specie quod concernit (qui scopulus remo-
 vendus adhuc cumprimisq; h. l. statim est) ut sibi hinc quis valdè
 metuat id, quod fit à non paucis, ἰδιωτισμὸς sive proprietati lingvæ
 hujus aliquid detur circa hoc nomen plurale, vel locus eidem in
 hoc aliquis sit, vel, quod idem est, si concedatur id à nobis, Idio-
 tismum sic ferre, nec aliter paulò fortè, quando loco singularis
 אֱלֹהִים adhibetur plurale אֱלֹהִים, quasi verò tunc corruat penitùs
 vis argumenti ejus, quod pro adstruendo mysterio hoc, pluralitatis
 nempe personarum in uno Deo ex hac voce vel phrasi eruitur strui-
 turq; Minimè. Non enim, quia ἰδιωτισμὸς hinc est in hac voce vel
 phrasi, vel ipsa hæc phrasis aut vox; non quia sic fert lingvæ proprie-
 tas; ideo decedit huic argumento vel mysterio quid, quod aliàs hinc
 probari eruiq; possit. Sed si quæ adhibitæ hujus phrasæ vel vocis
 numeri multitudinis essentia singulari (quæ res maximè in sese
 considerata ad Idiotismum spectat) vel, inquam, si quæ eidem phra-
 si aut constructioni rati subsit, alia nulla esset, quàm saltem maje-
 stas divina, vel honor excellentissimus idemq; summus, qui DEO
 hoc ipso tribuatur, atq; hoc nomine indigitetur; vel quò solùm po-
 tentiæ virtutesq;, ut sic loquar, in Deo infinitæ eò describantur:
 tunc, inquam, decederet demùm summo huic mysterio, pluralitatis
 scil. personarum in unà Deitate, probando aliquid hinc: aliàs nun-

quam. Jam inquirimus verò: Idiotismus sic fert hujus lingvæ, quum singulari adhibetur plurale, contra usitatam aliàs analogiam omnem grammaticam, sive rei atq; rationis: sed quæ adhibita usurpataque hunc in modum locutionis modo ratio subest certa, hæc est, nec alia ulla, nempe quæ in unâ Deitate est reperiturq; personarum pluralitas.

27. Postremò omnium *Ἰδιότητος* quasi loco, & id circa finem præsentis hujus *ἑωρήματος* adjicimus quoque: Similes nempe *ιδιότητος*, quæis, toties memoratis modis, singularibus adhibetur plurale contra analogiam rei atq; rationis sive grammaticam, dari repeririq; passim etiam in aliis lingvis (ilicet de distinctis diversisq; vicissim rationibus iidem eveniant, pro hîc & nunc inquam, quod monemur iterum) cum in orientalibus reliquis, cum occidentalibus etiam nonnullis; quod ad communionem vicissim illam linguarum atq; literarum, de quâ disserentem supra audivimus Theod. Bibliandrum, suo modo spectat. Sic circa linguam Agarenam sive Ismaeliticam aut (quod idem est) Arabicam, itemq; Italicam produximus testimonium sapientissimi (quem sic vocant) AbenEsra, theorem. I. Parili modo ex Græcanico itemq; Latino sermone protulimus theor. III. unum alterumq; exemplum; quando v. gr. *τὰ ζῶα, τὰ παιδιά τρέχει, παίζει, τὰ ἀργυρία ὑποτάσσεται πάντα,* pecun. e obedit (ad liter.) *omnia, ταῦτα γὰρ σοιχεῖα πρῶτα ἢ μέγιστα τῆς πολιτείας εἶν.* (Isocr.) Hellenista; Neutro plurali juncto Verbo singulari extra proportionem. Sic quando etiam *nobis p. asente, absente, insperanti, merenti, pro nobis, amicis insperantibus, presentibus, absentibus, merentibus &c.* dicitur in Latio sermone. Quorsum etiam referri suo modo possent ex sacris, sive N. T. codicillis hæc similesq; locutiones nonnullæ, quæ & ab adversa nobis parte (Schmaltz. *contra Schopp. p. 6. & 9.*) sed frustra, non in sensum nostrum, pro sua stabilicndâ sc. sententiâ circa Controversiam hanc præsentem principaliorem, de mysterio nempe hoc ex similibus locutionibus non probando, adferri solent: ex. gr. quando mundi Salvator in plurali de se: *αὐτὸν αὐτὸν λέγω σοι, ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλῶμεν, ἢ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν &c.* *Joh. 11, 11. Confer & Marc. IV, 30. Rom. 1, 5. Ebr. IX, 12. &c.* Sed enim notæ identidem sunt hæc etiam in foro sive

Impe-

Imperio Romano-Germanico, itemq; apud exteras nationes alias in diplomatis seu rescriptis principum, regum atq; Imperatorum solemniores solēnissimæq; formulæ receptæ: *Nos Ferdinandus DEI gratiâ mandamus &c.* *Nos por la gracia de Dios Don Philippe mandamos &c. donné en la nuestra villa de Madrid, an: de nostre regnes &c.* *Wir von Gottes Gnaden / oder von Gottes Gnaden Wir Ferdinandt &c. befehlen &c.* Quanquam quid contra eas excipiunt alij, non nescimus. Enim certè verò si non in his est ἰδιωτισμός, attamen quid respondēbunt ad protritās eas communissimasq; formulas in idiomate nobis vernaculo, i. e. Germanismo usitatissimas, quando ex minimo vulgo atq; de facie quavis quicunq; etiam alterum alloquitur, itemq; colloquitur cum hoc, non in secundā personā singulari, prout debebat fieri quidem, sed plurali; v. gr. si dicatur: *quo tendis amice Viator?* quod nos vel ille in idiomate nobis vernaculo: *Wo wollet Ihr hinaus?* pro: *Wo willst du hinaus?* *Quid ais, geris?* quod nos: *Was sagt Ihr / macht Ihr?* pro *sagstu / machstu?*

28. Sextum pronunciatum. *Similium Idiotismorum ratio non æquè una eademq; semper: nec item æquè obvia, vel singularis; sed latentior nonnihil quandoq; est.* Plerumq; tamen involvunt respectum aliquem ad aliquid, & (quod in specie exempla posteriora allata superiùs attinet, quando singularibus sc. adhibetur vel jungitur plurale) vel auxesin quandam in subjecto notant, & ad exaggerationem, reverentiæ & excellentissimo summoq; ejus honori seu dignitati indigendæ adhibentur; quomodo id fieri plerumq; videmus in nominibus dominij אֲדוֹנַיִם & בְּעָרַיִם &c. Illicet vicissim talia ex opinione hominum rebus attribuantur sapissimè: vel nonnunquam important insuper plenitudinem ejus dominij, & proprietatum, virtutum & potentiarum multitudinem in subjecto eo notant: vel & κατὰ τὸν μερισμὸν ἢ διαίρεσιν explicandi iidem veniunt nonnunquam, h. e. distributionem vel partitionem dicunt, & per consequens etiam multitudinem inferunt quandam suppositorum non rarò, aut aliud quid. Equidem enim id vel patet ex in theoremate præcedente superiùs adductis exemplis, ut quilibet, qui aliquantisper saltem in causas hujus vel illius adhibitæ phrasæ aut vocis inquirat, fateri necessum habet, quod nempe non constans æquè,

vel perpetua aut una eademq; semper ratio, quæ subſt, in his Idio-
 tismis ſit vel dari poſſit: ut verbo ad hæc amplius vix opus ſit. No-
 tabis ſaltem diligenter heïc loci, benevole Lector, exempla vel loca
 ea S. Scripturæ, ubi ſingularibus adhibitum hunc in modum, vel
 junctum item plurale diſtributionem, vel etiam expreſſè multitu-
 dinem vel pluralitatem ſaltem ſuppoſitorum notat. Qualia in-
 ſigni nobis uſui erunt in ſubſequentibus circa principaliffimam
 præſentem hanc controverſiam noſtram; ut: **יֵשׁוּר מִשְׁפָּטֶיךָ** *rectum*
eſt iudicia tua, Pf. CXIX, 137. h. e. *unumquodq; vel ſingula iudicia tua*,
רַבָּה בְּתֵהוֹמוֹת רַבָּה *in abyſſis magnâ, i. e. unaquaq; abyſſorum magnarum*, Pf.
 LXXVIII, 15. **וְיָתְקָה הָאִשָּׁה אֶת עֵינֵי הָאֲנָשִׁים וְתַצְפֶּנּוּ** *ſuſcepit*
mulier iſta viros duos illos & abſcondidit ipſum, i. e. unumquemq; eo-
rum, Joſ. II, 4. **לֹא סָר מִמֶּנָּה** *non receſſit ab eo*, h. e. *ullo vel uno-*
quodq; eorum **הַחַטָּאוֹת** *peccatorum Jeroboam*, quod plurale præce-
 dit 2. Reg. III, 3. Sic Verbo ſingulari in ſpecie nomen plurale jun-
 ctum **וַיְהִי יָדָיו אֶמְצוּמֹן** *fuit manus*
 (dual) *ejus firma*, Exod. XVII, 12. id eſt, *utraq; manus* **וַיִּקְבַּל הַיְהוּדִים**
& recepit Judæi, Eſth. IX, 23. h. e. *unusquisq; Judæorum*. **נְשִׂים חַכְמוֹת**
בִּיָּתָהּ בְּנִתָּהּ *sapientes fœmina adificat domum*, Proverb. XIV, 1. hoc
 eſt, *qualibet ſapientum mulierum*. Quæ ipſa exempla in Theorema-
 te præced. adducta quidem à nobis etiam ſunt. Multitudinem ve-
 rò ſive pluralitatem planè infert junctum ſingularibus plurale in his
 ſimilibusq; exemplis: **וַיַּעַמַק הַשָּׂדִים בְּאֵרוֹת בְּאֵרוֹת חָמַר**
Siddim (erat) putei, putei bituminis, Genes. XIV, 10, id eſt, *habe-*
bat puteos bituminis per plurimos, **וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רֹאבֵן**
& dicit filij Gad & Ruben ad Moſen, Numer. XXXII, 25. nem-
 pe *omnes & ſinguli, quotquot notantur verſ ſeq. 27.* **הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת**
boſ fuerunt arantes, Job. I, 14. i. e. *hi & illi, vel omnes atq; ſinguli, quot-*
quot habebat Jobus aratores: & ſic etiam in aliis exemplis, quæ in
 prædicto modò theoremate citavimus. Recollige nunc atq; te-
 cum viciffim ſtatim cogita vel ſubſume, Cordate Lector, ſi hoc fit,
 ut fit, in hiſce ſimilibusq; exemplis, ut enallage ſive anomalia ſimi-
 lis in coordinatione vocum, ex idiotiſmo huic lingvæ peculiari,

וַיִּקְבַּל הַיְהוּדִים

μερομὸν inferat, & non rarò multitudinem, vel pluralitatem
 suppositorum hoc ipso insinuet, ecquid, inquam, jam fiet ergò de
 hoc nostro nomine plurali יהוה si adhibetur id singulari, Deo ni-
 mirum uni, vero, glorioso?

29. Sed enim verò videtur & porrò causa adhibiti Idiotismi
 aut formularis (ut sic loquar) non æquè obvia ubivis locorum, aut
 singulis. Sicut id usu venire videmus quoq; in præsentè hac circa
 id ipsum divinum Nomen *Elohim*, plurale Controversia principa-
 liore, quàm v. gr. quæritur de latitante quadam peculiari ratione, quæ
 subsit, cur uni Deo, simplicissimoq; omnium τῶν ὄντων ὄντι adhi-
 beatur? De quo quidem quærivimus hætenus benè multis jam in
 præliminaribus, adversariorum discrepantes invicem rationes ab-
 laturi proporrò, & nostram præsertim item prolaturi mox deinceps
 sententiam in subsequentibus. Sed & aliud adhuc non dissimile
 exemplum huic nostro produximus circa finem theor. III. ex Da-
 nielis *cap. II, vers. 36.* quando quærebatur, cur Daniel de se minori
 coram Monarchâ maximo Nebuchodonosore loqueretur in plu-
 rali? ubi discrepantes invicem de causâ adhibitæ enallages nume-
 ricæ cùm Ecclesiæ Doctorum tum aliorum quoq; sententias passim
 iterùm videas, reperias. Insuper alia his non minus obscuriora
 atq; dubia exempla usus suppeditabit quotidianus; ut verbum adde-
 re h. l. non opus sit. Denique in dato Theoremate hoc præsentè
 diximus, quod non tantùm non obvia æquè vel singulis, sed etiam
 latentior non rarò causa *ἰδιότητος* non nihil sit: addimus quinimò
 verò nunc, quod aliquando planè nos ea fugiat, ut usui loquendi
 mero & consuetudini vulgi id rei similisve, proprietas, vel
 quod idem est proprietati lingvæ tantummodò tribuendum id sit.
 Ac certè, ut quod res est sine tergiversatione & confidenter quada-
 tenus dicamus, veremur valdè, nisi *ἰδιότης* similis, quæ est tantùm
 & absolutè talis (notanter ita loquimur) vel certè cujus ratio laten-
 tior tamen & obscurior non nihil est, nisi, inquam, talis *ἰδιότης* vel
 consuetudo lingvæ simplex & nuda, quâ & imprimis v. gr. etiam sin-
 gularibus adhibetur vel jungitur plurale, concedatur aliubi, in cer-
 tis sc. locis vel exemplis, ne nimis contortæ sint vel invitæ tunc co-
 actaq; locorum nonnullorum similium expositiones, & quæ adver-
 sariis,

sariis, quibus responsum his mittitur, cedant in contemptum vel ludibrium; & quæ præter speciem nudam probabilitatis, imò non vix illam aliquando, prætereaq; nihil habent, avidumq; adeò Lectorem veritatis eludunt, nasoq; non modò suspendunt: discrepantibus, utpote inquam, nimirum mirisq; modis super hæc Interpretibus, DD. Ecclesiarum, Rabbenicis Scriptoribus, Philologicis &c. Exempla, præter superiora, vel loca heïc de industria nulla adscribemus, ne cui fortassis hinc molesti simus, suppeditabit tamen eadem curioso industrioq; Lectori usus vicissim quotidianus: ut semel etiam jam suprâ monuimus. Quamquam, quod pro semper semel iterumq; hoc ipso dictum volumus, ubi probabilior eaq; commodior utcunq; ratio quadam ejus rei, adhibitæ sc. *ιδιότητος*, adferri possit, nondum eam per omnia rejicimus, sed admittemus eam potius quàm lubentissimè.

30. Ad unum hoc volumus, hucq; cedat nostra & in præsentibus & in præcedentibus quoq; *θεωρήματα* suscepta à nobis disceptatio. Arbitramur dari, ut in lingvis aliis, ita in S. Ebræâ similes *ιδιοτισμοίς*, queis & in specie v. gr. singularibus adhibentur pluralia, vel explicitè his junguntur, etiam quod ad sensum non rarò. Sed ejus rei, adhibitarumq; hunc in modum dictionum aut phrasew, quanam subsit, latentior nonnunquam causa est: patentior tamen ut plurimum, sæpissimeq;. Alibi verò eo tunc notatur auxesis quadam vel rei dignitas, honor & majestas in suo quoquo genere summa vel excellentissima: alibi verò potentiarum, virtutum sive proprietatum varietas & multitudo in illo supposito vel personâ (nonnunquam & *τῷ μερισμῷ ἢ διαρέσει* locum concedimus, & sic porrò) alibi verò deniq; in uno nempe saltem Deo vero, æterno, max. optimo personarum quidem pluralitas: & hanc parit differentiam ostenditq; facilimo negotio una sola illa analogia quæ est, sive convenientia, inter res & nomen. De quo in subsequens, & impr. Quæst. VIII. plura.

31. Theorema Septimum. Nomen *אלהים* in specie, quando de Deo uno, vero usurpatur, vel item hoc modo usurpatum jungitur verbo singulari *ברא* b. l. aut alteri, non est nudè vel tantum *ה'רשון* *ה'הוא*; nec item *ה'הוא* *ה'הוא* est, vel excellentissimo summoq; Eius honori,

honor, aut divina majestati indigitande utend, exprimendq, solum
 & principaliter adhibetur. Quod nunc imprimis sub finem deniq;
 hujus Quæstionis demonstrandum est. Ac primum quod attinet:
 non ex nudà taliq; consuetudine communis promiscuiq; vulgi,
 cujus, quæ subsit, rationis nihil dari possit, multò minus postmo-
 dum factarum paginarum, atque adeò à Spiritu S. omnis itemq; sic
 divinæ sapientiæ fonte ac fundo huac in modum id nomen uni Deo
 simplicissimoq; adhibitum fuisse, exinde multò minùs probabile
 est: quia 1. uti diximus, in iis demùm locutionum formis dedimus
 concessimusq; fortè tale lingvæ idioma, quod vocavimus absolutè
 atq; tantùm tale, ubi rationis nempe, quæ subsit, nihil dari potest,
 vel ubi incerta magis aut obscurior nonnihil latentiorq;, vel saltem
 quod ad hunc vel illum, res est: jam 2. in nostro exemplo sive no-
 mine *Elohim* plurali nihil ejus simile admittit evidentia rei; quin
 imò post alia multa sacræ identidem paginæ, vel adhuc potiùs ipse
 Dei Spiritus S. de se utiq; non intestatum relinquere, eccur magis
 pluralem numerum, ac tot totiesq; reiteratis vicibus hunc, quàm
 singularem in divinis hac in parte adhibuerint. 3. Quando aliis re-
 bus, haud nimirum Deo Creatori omnium, sed Creaturis iisdemq;
 minimis etiam abjectissimisq;e, vel *ἑσται* diis item ex tali quadam
 opinione vulgi modò attribuitur, ratio ejus rei qualiscunq; dari
 potest; multò magis quando à Spiritu Dei, sanctisq; ejus homini-
 bus Deo attribuitur, non frustrà censendum est id atq; ex vano pro-
 fanoq; usu tali adhiberi. 4. Huc referimus ergò haud immeritò, nec
 incommodè minus, illud sapientissimorum ex Rabbinis Veteribus
 verissimum: בתורה אפילו אות אחת שאין יש בה
 כח להעלות את הררים הגדולים *Non est in Scripturâ vel unaliter, è quâ non
 ingentes montes dependent.* Quorsum etiam accommodare posse-
 mus illud filij Dei, Salvatoris mundi, *Matth. V, 18. non perituum
 vel unum apicem aut jota S. S. Scriptura, cælum & terram tamen peritura:*
 quo quid aliud enim, nisi quod modò diximus insinuare etiam vo-
 luit? 5. Quod & superiùs jam monuimus, habet utiq; hoc plurale
 divinum nomen etiam suum singulare, quo ipso etiam de sese Spi-
 ritus sacer Dei; sed multò pluribus in locis, & vix non plerumque,
 (adeoq; non frustrà; facit enim vel natura etiam nihil frustrà) quin
 E potius

i-
ix
n
s,
D.
a,
ne
fo
m
q;
ut-
it,
ùs
nti
io.
s,
ci-
ad-
ub-
ri-
am
vel
ta-
un-
rò)
pti-
am
on-
pr.
de
erbo
ר;
Ejus
ori,

potiùs ex certo quodam tali consilio & de divinâ, ut sic loquar, industriâ illo usus est, idq; sibi adeo appropriavit principalissimè: illicet & tum postea per communionem sive dispensationē quandam aliis rebus id nominis datum quoq; concessumq; sit, in sensu nempe secundario sive tralatitio. Subest, inquam, ergò omninò quædam huic plurali, & ratio quidem in suo genere absolutissima & summa, cur uni sc. simplicissimoque Numini, יהוה , tribuatur.

32. Alterum nunc porrò, quod dicebamus circa theorema hoc præsens, id est: Non ad exaggerationem summo excellentissimoque Dei honori vel ejus divinæ majestati exprimendæ utcunque indicendæque, & tantùm quidem sive principaliter, nomen hoc adhiberi. Notanter, inquam, ita vicissim loquimur: non tantùm sive principalissimè. Concedimus enim vel de superfluo, nec negaverimus per omnia, fieri fortè id posse, ut exprimat, vel exprimere id nominis posse indigitareque utcunque summam summi Numinis dignitatem, ut sic loquar, vel majestatem potiùs Ejusdem divinissimam; sed illam non solùm vel ultimè aut principalissimo modo: (non enim ejus rei, quæ subest, ratio hæc principalior est) sed ulterius jam utique progrediendum est. Hic verò igitur subsistunt, & in eâ tamen sunt sententiâ per plurimi; non tantùm ex Photinianis, quibus condonari suo modo id posset fortasse, propter falsas nempe hypotheses suas, quas heic struunt foventque V. Enjedinus, *in explicat. LL. S. Script. V. & N. T.* Socinus, *in defens. animadvers. Post. p. 132.* Smaltz. *contra Schopp. de S. S. Trinit. p. 6. & 9.* alii: Sed & alii cæterâ quoq; summi, doctissimi que & in hac impr. literaturâ exercitatissimi Viri: Unum hic præ cæteris instarque omnium nominasse sufficiat, Ebræorum illum שׁוֹלֵמֹן , Cl. Johann: Buxtorfium, cujus expressa hæc sunt quatuor vicibus *in Thesauri sui aurei, lib. II. cap. 2. 9. & 10.* verba repetita; hæc, inquam, vel his certè non absimilia: *Nomen hoc, juxtâ & cum nominibus אֱלֹהִים & בְּעָלִים efferri numero plurali ex usu & proprietate lingvæ, & nonnunquam jungi cum verbo antecedente singulari ad summam dignitatem atq; honorem excellentissimam personæ indicandum; quanquam & alibi addat: sive, ut Ebræi loquuntur, ad indicandum $\text{רַבּוֹתֵי הַכְּחוֹל}$ pluralitatem virtutum & potentiarum in personâ dominante: quæ ta-*
men

men duo vicissim, & merito, pro distinctis habentur à nobis, ac ta-
lia sunt quoq; reverà. Sed & ex veteribus Ebræis unum alterumq;
adducit ibidem pro se, nempe R. Selomonem, Aben Efram, R. Dav.
Kimchi, Bechai, qui in hac suâ, inquam, sint sententiâ, quorum
adscriptis verba nos non pigebit omninò. Ita autem Sapiens il-
le, quem sic vocant, AbenEfra, prout ejus verba jacent quidem posi-
ta ab ipso prænominato supra, in Opere nunquam satis laudato Bi-
bliorum suorum, magno, in quâ, Buxtorfio, in *Genes principio, ad voca-
bulum Elohim*: אחר שמצאנו אלוה ודעו כי אלהים לשון
רבים ושרש צה מדרך הלשון כי כל לשון יש לו דרך
כבוד וכבוד לשון לועז שיאמר הקמן לנבכ הגדול לשון
רבים ובלשון ישמעאל דרך כבוד שודבר הגדול כמו
המלך בלשון רבים ובלשון הקוש דרך כבוד לומר על
quod est: *postea-
quam invenimus Eloab scimus quod Elohim est numeri pluralis, & ra-
dix hec est ex consuetudine lingvæ. Nam unicuiq; lingvæ est consue-
tudo honoris. Ut honorificum est in lingvâ Italicâ, si alloquatur mi-
nor presentem magnatem numero plurali: sic lingvâ ismaëliticâ (Ara-
bicâ) honorificum est, ut magnus, veluti rex, loquatur numero plurali.
Pariter in lingvâ sanctâ honorificum est loqui de magnate numero
plurali: ut אֱלֹהִים & אֲדֹנָי. Quibus non dissimilia habet etiam
alibi. R. David verò (Camius) in Michlol de nominibus plurali-
bus masc. in genere scribit: ויש שיבוא הויה והמם בלשון:
Sunt in quibus veniunt Jod & Mem causâ
decoris de unico. Quod & similiter de nomine Adonai in specie
affirmat, in libr. אֲדֹנָי, radice אדון: רבים לכבוד: אדני בלשון
Adonai numero plurali honoris causâ sc. dicitur de unico. Et ad
locum Ies. XIX, 4. אֲדֹנָי קָשָׁרָה notat idem: אדנים לשון:
הפארת i. e. nomen Adonim honoris causâ (dicitur) de uni-
co. Porro is ipse 2. Sam. VII, 23. scribit: הלכו לשון רבים:
h. e. הלוחי numeri pluralis (est) verbum honoris, vel ho-
noris causâ. Confer & Jarchium ad Jos XXIV, 19. & Jos. XIX, 4. & ex
parte R. Bechai ad Genes. principium.*

E 2 33. Obil-

33. Obiter hinc nota, quæ idem Bechai *inejusd. cap. vers. 26.* scribit de regibus atq; honoratioribus terræ, quibus hæc & consuetudo sit, ut de se loquantur in numero plurali, **על דרך מעלה וכבוד**, excellentiæ & honoris causâ. Unde & alij postmodum colligere cum illo hinc & concludere voluerunt, volunt, quasi verò nomen *Elohim* sibi perinde & hanc ipsam ob causam, nec aliam ullam præterea, summum Numen attribuerit, vel Eidem S.S. Scriptura. Enimverò minimè. Utrumq; enim apertissimè falsum est. Verba integra ante nominati R. Bechai ad d. l. hæc sunt: **נעשה בלשון רבים שהוא דרך הלשון במלכים ונכבדו ארץ שידבר היחיד מהם בלשון רבים והוא דרך מעלה וכבוד והנה לכן הורה יחיד ואמר ונתנו לך גם את זמרת. וכתיב אלו אוכל נכה בו. וכתיב ופשרה נאמר קדם.** *id est; faciamus numero plurali (dicitur) quæ est consuetudo lingua de regibus & honoratioribus terra, ut loquatur unicus ex illis numero plurali, idq; excellentiæ & dignitatis causâ. Ecce Laban erat unicus, & tamen dixit (numero plur.) & dabimus tibi etiam hanc (Gen. XXIX, 27.) Scriptum etiã est fortasse prævalebo, percutiemus eum (Num. XXII, 6.) Præterea scriptum est: & interpretationem ejus (somnia.) dicemus coram rege (Dan. II, 6.) Quippe consuetudo magnatum est, loqui sic. Minimè inquam. V. saltem exempla in contrarium, quæ mox jam adscribemus. Sicut enim non negamus usum loquendi hunc in S. Scripturâ receptum, vel idioma linguæ hoc, quo singularibus adhibetur vel jungitur nempe plurale, (potiùs adeò ut illud multoties asseruerimus hactenus) vel quod eò redit, quòd cum alij de iisdem (magnatibus) in numero multitudinis loquantur, etiam honoris causâ, tum fortassis & ipsi aliquando de se: ita tamen vel imprimis, aut potissimum, multò minus semper reges & potentiores terræ, etiam ambitiosissimos quoscunq; hoc idiomate de se uti, sicq; loqui in Scripturâ, in plurali nempe numero, hoc est, quod constanter negamus. V. loca: *Genes XV, 21. cap. XX, 9. cap. XLI, 40, 41, & 44. Exod. V, 2. 2. Reg. V, 6. Esdr. I, 2. cap. VII, 13. & 21. Dan. cap. II, III, IV, V, VI. impr. cap. IV, 27. & c.**

34. Sed ad rem vicissim devenimus. Nempe prætendunt ergò prædicti supra Scriptores ad unum, omnes usum loquendi, vel

37
vel *ה' ומהלך* & exempla item adferunt nonnulla.
Verum Resp. nunc 1. & *והכבוד ל' שון* concedimus cum
alibi, tum & ex parte in hoc nostro exemplo sive nomine. Sed 2.
quid hoc per omnia ad hunc nostrum locum vel Nomen *Elobim*,
quatenus nempe Deo vero id adhibetur? num prorsus idemq; ergo
de omnibus iudicium erit? numnam ergo subsistendum hic, nec
inquirendum ulterius in aliam quandam latitantem fortassis &
sublimiorem causam, cur id plurale singulari Deo sc. glorioso,
uni attribuatur? Neutiquam. 3. Urgemus quocirca præprimis
& ante omnia vicissim rerum momenta ea, quæ superius etiam in
Quest. II. & IV. produximus in medium, quæ & vix non singula
utpote huc pertinent. Nempe & quidem primò singularem nu-
merum & ipsum usitatum, ac quo Spiritus S. vel S. Scripturæ uti
potuissent, si unitatis numerum eà voce intendissent: At enim
respondes: Pluralis auxesin illam infert, notatq; honorem hunc
non singularis. Regerimus nos vicissim: Sanè. Sed quo id me-
dio probabis, quod etiam heic loci, vel tantum quidem hunc (ho-
norem scilicet) inferat, nihilque præterea? Deinde 4. etiam
urgemus nativam pluralis numeri & principalissimam signifi-
cationem: sed illa quæ honorem & dignitatem personæ
saltem infert significatio, singularis modò est, vel accommodatio
saltem pluralis numeri ratione termini (vel ad maximum etiam
ratione sensus secundarij) rei singulari; nec pluralitatem illam,
quam debebat, ratione & vi formæ suæ in sensu principalissimo
dicit. 5. Huc refer & emphasin illam, cujus vi intenditur multi-
tudinis numerus, quando epitheta alia pluralia huic nomini su-
peradduntur non rarò, quam ipsam & superius ursumus. 6. Sunt
& qui hac responsione h.l. utuntur: si Sancti Dei homines, vel ipse
etiam Spiritus S. *ἐν Πνεύματι* ergo & denotanda majestati divina
saltem de Deo hunc pluralem numerum usurpassent, tum id vel sem-
per fecissent (aut utiq; illi magnū peccatū peccassent, detrahendo
sc. sic aliquid Dei honori, qui æquè semper tamen honoratq; est, &
pariter vel æqualiter etiā honorandus ab omnibus, singulis venit,
quippe cum DEI honor & majestas finis atq; scopus ultimus sint
totius SS. Scripturæ. *Deuter. XXXII, 3. Psalm. LXXII, 18. I. Cor. X, 31*)
vel

vel tamen sicubi id quam maximè opus erat, pro re natâ nempe, v g propheta in concionibus suis cohortatorijs, dehortarijs, comminationibus &c. in orationibus suis alijs; at enim V. II. in contrarium in *Jobo*, *passim*, *Psalms* XVIII, 32. I., 22. CXIV, 7. CXXXIX, 19 *Jes.* XLIV, 8. *Habac.* III, 3. vel deniq; ipse etiam DEUS loqueretur de se in plurali (in apparitionibus, v. gr. promissionibus, benedictionibus suis) maximè cum legem daret in Sinâ. Quâ imprimis ratione, juxta cum alijs nonnullis, utitur ex mente Theodori in *qq. in Genes. q. 20.* magnus quidam Vir, quem tamen locum, Theodori nempe, apud ipsum cit. I. invenire nos non potuimus, sicubi supra quoq; in preliminaribus monuimus, 7. Si nomen יהוה inflexam de singulari suo in pluralem numerum esset יהוהם *nomē excellentiæ sive honoris*, vel quod idem est, si idè à sanctis DEI hominibus vel Spiritu ipso S. usurparetur in multitudinis numero, quod Dei honorem excellentissimum Ejusq; divinâ majestatem denotet; tunc utiq; alia divina nomina, vel saltem, & præsertim, essentialia DEI nomen, quod est יהוה (quia & hoc & illud non nisi unum DEUM, juxta illos, unitate numericâ quidem talem, & præterea hunc in summâ suâ majestate honoreq; excellentissimo constitutum denotaret) multò magis ita inflectendum erat, & divinitissimam Ejus majestatem extolleret plus ultrâ; quandoquidem idè etiam, vel maximè revelatum est, ut DEI majestas summa hinc innotescat. 8. Summa DEI dignitas vel majestas in eo quâ maximè consistit, ut agnoscat Is, qualis est: non ergò absq; dubio saltem & nudè externam quandam honoris speciem sacræ paginæ hoc ipso nomine plur. vel Spiritus S. ipse, sed aliquid ultrâ majusq; insinuare voluerunt. 9. Exempla tum alicunde, tum & impr. ex in alijs lingvis similibus locutionibus sive formulis petita, quod attinet, præter id, quod de diversitate horum supra *membr. sive respons. 1. & 2.* resolvimus, etiam hæc in nonnullis sese offert disconvenientia, quod in similibus v. g. *Nos Ferdinandus mandamus* &c. *Wir* &c. nomen personæ maneat singulare, saltem pronomina vel verba addita enallagen illam patiuntur. Hic verò ipsum Nomen est plurale & quod ad terminum & sensum. Quod si in istis, (atq; id si concedamus etiam nos) inferre istas similesq; locutiones quidem regum, principum, magnatum utique

utiq; aliquid pluralitatis sive multitudinis, quæ sita sit in consiliario-
rum procerumq; suorum adminiculis; dato, inquam, hoc, nondum
concesso, quod ideò in hunc modū loquantur de se, quia non soli sint
nempe, sed à latere sibi habeant adjunctos alios de grandib9 suis, ut
sic loquamur: respondemus ergò, finge quocirca animo atq; subfu-
me, mī quisquis es, bone, si ideò pluralis numerus his tribuitur,
quantiò magis DEO; vel quid, inquit, fiet, quæsumus, de DEO,
qui & in essentiâ suâ quidem unus est, sed in personis tamen trinus?
10. AbenEzram in specie quod concernit, qui etiam supra produ-
ctus est, arbitramur scil. sibi ipsi fortè hunc non constirisse, satis,
quandoquidem contrarium super *Psalm. XI. vers. 7.* expresse videtur
asserere: verba sunt: *לֹא יִמְצָא לְשׁוֹן רִיבֵם עִם הַשֵּׁם הַנִּכְבָּר*
דַּק עַל שֵׁם אֱלֹהִים לְסוֹד עֲמוֹק h. e. *non reperitur pluralis nu-*
merus cum nomine benndicto, nisi in nomine Elohim juxta arcanum pro-
fundum. Quodnam hoc quæso arcanum? Annon SS. Trinitatis my-
sterium? Errant verò meo iudicio, inquit, qui sic de homine Judæo
sentiunt, J. Drusius in *tract. de voce Elohim.* Non enim certè notum
fuit ei tantum mysterium pergit. Sanè! Quod quidem nos non
asseruerimus, mirati id de Drusio; sive id crediderit jam, sive minus
Rabbi. Loc9 hic esset, referre quid de eâ re, mysterio nempe SS. *Ἐπι-*
δοξ, Ebræorum, DD. senserint, cūm qui ante Messiam natum vi-
xerunt, tūm qui post, sed nolumus compendiositati quippè
studentes, prolixitatem nimiam contra fugientes. Utrique non
omnibus ignotum fuit id mysterij. V. saltem Galatinus, *de*
arcan. cath. verit. lib. II, cap. 1. seqq. Mornæus *de verit. relig. Christia-*
ne cap. 6. m. p. 88. seqq. alij. Porro huc pertinet etiam, quod idem
Aben Ezra *ad Genes. XXXI, cap.* annotat: pluralem numerum *ἐὺϕη-*
μιῶς tantūm in secundâ & tertiâ personis non autem in primâ in-
scripturis usurpari. Jam plurale *Elohim* etiam in primâ personâ
usurpatur. v. *Genes. XXVI, 24. XLVI, 3. Exod. III, 6. cap. XX, 2.*
Deut. V, 6. Jes. XLI, 10. XLV, 3. Jer. XXX, 22. alibi. Ergò non *ἐὺϕη-*
μιῶς ἐνεκα usurpatur. Nec firmiter deniq; contrarium tam ex sapi-
entis Aben Ezræ tūm reliquorum etiam superiùs allegatis locis satis
videtur posse colligi, uno R. Bechaj excepto. Quicquid tamen sit
horum, nihil quicquam nostræ sententiæ præjudicant.

QUÆ-

35. Omnino, ut ad unum instar omnia, quæ & in hac præcedentibusque Quæstionibus dicta à nobis sunt, redigamus: Nomen ergò *Elohim* ut ratione terminationis s. formæ, ita etiam ratione sensus seu significationis suæ, cum & de Creaturis sive *יְהוָה* diis acceptum, tum verò & quàm maximè DEO uni, vero, glorioso attributum est Nomen numeri pluralis, in & juxta quidem significatum suum proprium, nativum, atque principalissimum. Ac quantumvis Uni simplicissimoque DEO, secundum essentiam suam tali quidem, id adhibeatur in dicto sensu, plurali scilicet; & ad Idiotismum linguæ Ebrææ sic adeoque spectet res hæc, qui & ipse persæpè alibi atque sub hac formâ reperiatur apud Ebræos, in sua lingvâ, ita quidem ut plurale singulari adhibeatur, vel jungatur item explicitè eidem, expressis sc. utrinque verbis: porrò quantumvis similitudinis Idiotismorum ratio non æquè una eademque semper, nec item illa æquè obvia vel singularis sit, sed latentior non nihil haud rarò, evidentior tamen ejus ratio & satis manifesta est in nostro exemplo seu Nomine in hunc modum usurpato; atq; illa, quæ subsit Idiotismo huic adhibito sc. in hoc loco & in hunc modum, non est nudè *ידיו-תים* vel linguæ genius hujusce, aut *רַךְ הַלְשׁוֹן*, nec *רַךְ מַעְלָה וְהַכְבֹּד* est, quasi verò, principalissimeq; id, summo honori atque divinæ majestati indigitandæ exprimentæq; ut- cunque DEO adhibeatur: sed aliud quid; atque id, ut in subsequen- tibus jam videbimus porrò, non etiam virtutum, potentiarum atque proprietatum multitudo illa in DEO; sed una illa, quæ in U- no hoc simplicissimaque ac indivisæ essentiæ DEO, est personarum pluralitas: quam rationem si nihil aliud, svaderet saltem illa evi- dentissima analogia, quæ est inter hoc Nomen seu phrasin, & inter trinunum DEUM hunc nostrum gloriosum, modò descriptum: quæ quidem analogia, quando aliis essentiis aut rebus creatis equi- dem etiam tribuitur adhibeturque id Nomen, inter hoc & illas non reperitur tali modo quidem, sc. in summâ suâ perfectione; ut hætenus dictum ex parte, ac in subsequentibus proporro jam dicetur.

01 A 6640

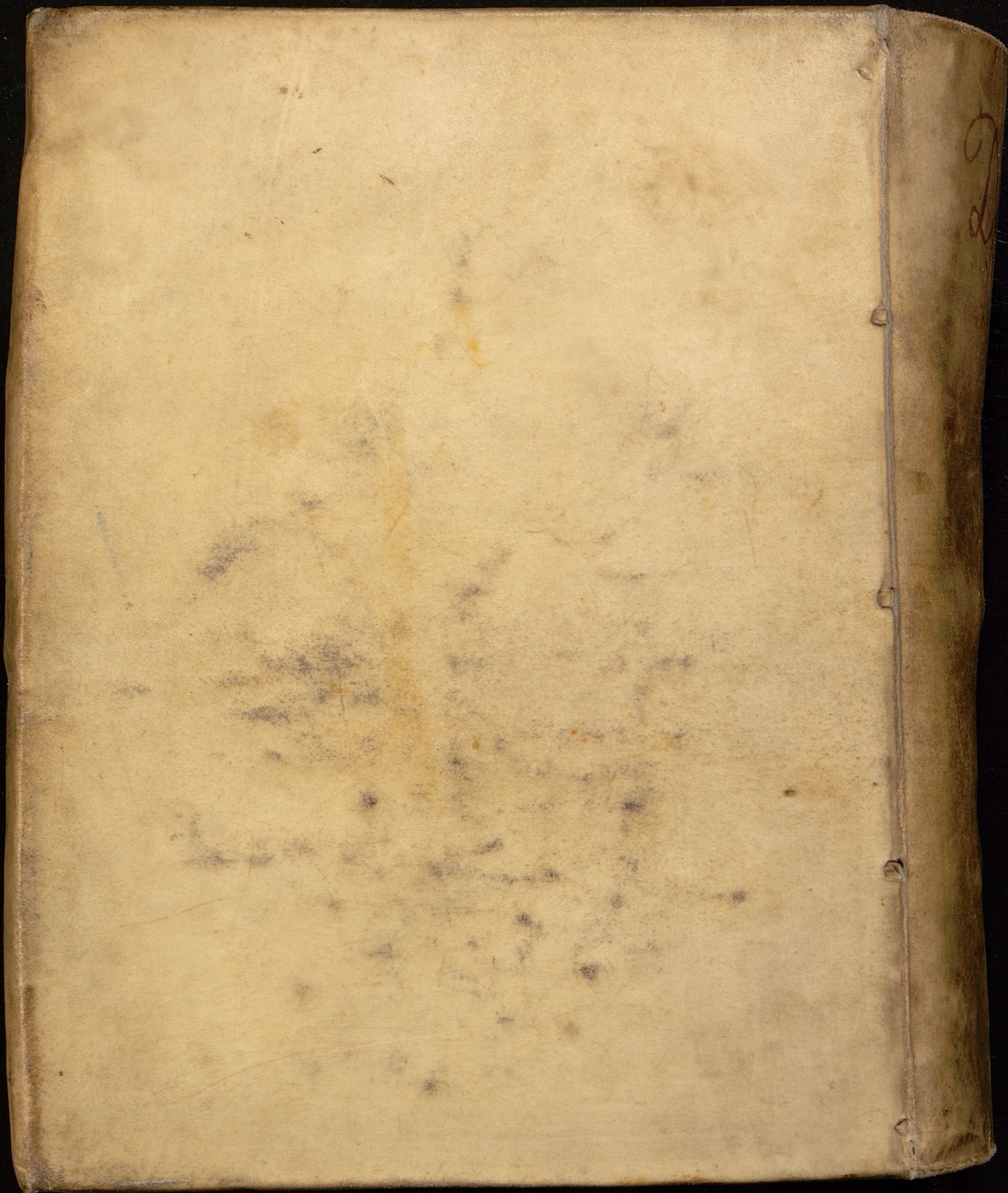
ULB Halle 3
003 108 309

Sb.

VD 17

4.

22

בְּחֵן

De

DIVINO NOMINE

ELOHIM,

Et imprimis

Nobilissimâ, eaq; vexatâ multum
Controversia: an ex hoc Nomine plurali, & præsertim

hoc juncto Verbo singulari בְּרַא, Genes. I, v. 1. vi & ipsâ vocum ac constructionis quodammodo mysterium SS. Trinitatis, vel saltem pluralitas personarum in unâ divinâ essentiâ possit probari?

DIATRIBA PHILOLOGICA

Contra

Judæos, Photinianos, Pontificios, Calvinianos
atq; novatores nonnullos.

Ad Cujus Quest. I. II. III. IV. & V. am

PRÆSIDE

M. ANDREA SENNERTO,

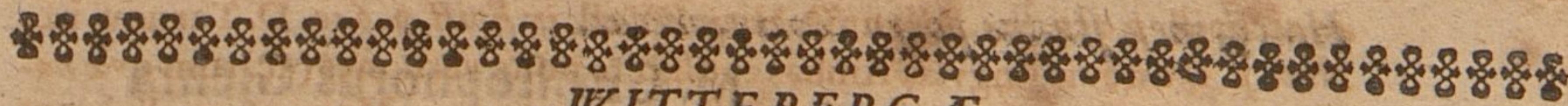
Lingvæ Sanctæ Professore Publico, & h. t. Collegij Philosophici DECANO,

Respondebit publicè

M. CHRISTOPHORUS GIEHRA

Mulhusinus Thuringus P. L. Cæsareus.

ad d. IV. Septembr. in Auditorio majori.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad, Typog:
ANNO M DC, XLV.

